

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. วชิรเมธี)

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประชาชนให้ความสนใจหนังสือธรรมะประยุกต์มากขึ้น ทำให้เกิดสำนักพิมพ์ที่มุ่งผลิตหนังสือธรรมะประยุกต์เป็นหลักเพิ่มขึ้น เช่น สำนักพิมพ์ธรรมสภา สำนักพิมพ์อมรินทร์ ธรรมะ สำนักพิมพ์ปราม สำนักพิมพ์ดีเอ็มจี เป็นต้น ด้านความนิยมหนังสือธรรมะประยุกต์ของประชาชน พบว่า จากการรวบรวมข้อมูลของซีเ็ดบุ๊กเซ็นเตอร์ ในปี พ.ศ. 2553 หนังสือธรรมะประยุกต์เรื่อง “ความทุกข์มาโปรด ความสุขโพรยปราย” ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี มียอดขายสูงสุดจากหนังสือทุกประเภท (ซีเ็ดบุ๊กเซ็นเตอร์, 2554) อีกทั้ง จากงานมหกรรมหนังสือระดับชาติ ครั้งที่ 15 Book Expo 2010 ที่ผ่านมา พบว่า หนังสือธรรมะประยุกต์ได้รับความนิยมอย่างสูงและติดอันดับหนังสือขายดีลำดับที่ 1 (ริสรวล อร่ามเจริญ, 2553) ปัจจุบันพระภิกษุได้ให้ความสำคัญในการเผยแพร่พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผ่านหนังสือธรรมะประยุกต์จนประสบความสำเร็จหลากหลายรูป เช่น พระมหาสมปอง ตาลปุตตโต พระไพศาล วิสาโล พระมิตซูโอะ คเวสโก และพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาสาร คือ ตัวบทจากการเทศน์ (อัญชลี ถิรเนตร, 2543 ; พระนพวรรณ ตู้ทอง, 2550 ; จิราพร เนติธาดา, 2542 ; หทัยรัตน์ อยู่คล้าย, 2552 ; สมบัติ เสริมศิลป์, 2532 ; ฌมพรี เหล่าวิเศษกุล, 2547 ; พระบุญโชค ชยธมโม, 2548) ตัวบทจากการเขียน (ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์, 2553 ; เกติยวพร พุทธิภิญโญ, 2551) โดยผู้วิจัยค้นพบจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ พระสงฆ์ที่มีความสามารถทางการสื่อสารจะใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเป็นรูปธรรม ไม่ใช้คำศัพท์ภาษาบาลี มีการยกตัวอย่างและมีการเปรียบเทียบอุปมา และงานวิจัยบางส่วนมุ่งศึกษาผู้รับสาร โดยงานวิจัยส่วนใหญ่ทำการศึกษาพฤติกรรม的开รับสื่อ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ทั้งจากสื่อโทรทัศน์ (ปภาดา สุนทรปิยะกุล, 2545 ; พวงทอง อังคาบ, 2533 ; อรณี ฝูงวรรณลักษณ์, 2538 ; วัชรียา อานามวัฒน์, 2533 ; วุฒิชัย ผาสูกานนท์, 2542) สื่อสิ่งพิมพ์ คือ หนังสือ (วิณี แก้ววิทย์เทพสิทธิ์, 2549 ; สุปราณี เทียนเล็ก, 2551 ; รัชมี วงศ์เศรษฐกมล, 2552) ซึ่งพบข้อค้นพบที่เหมือนกัน คือ ผู้รับสารมีความพึงพอใจและมีการใช้ประโยชน์จากธรรมะในระดับมาก และงานวิจัยบางส่วนทำการศึกษาช่องทางการสื่อสาร (ทิพย์ชล เทพรังษิวิกุล, 2533 ; ฉวีฉัตร สุขไพบูลย์, 2554 ; สิริลักษณ์ ศรีจินดา, 2554) ซึ่งพบข้อค้นพบที่เหมือนกันคือ พระสงฆ์มีการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับผู้รับสารเป้าหมาย และงานวิจัยส่วนน้อยทำการศึกษาผู้ส่งสาร คือ การศึกษา

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที่กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน พบว่า พระพิศาลธรรมพาที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการสื่อสาร มีทักษะในการสื่อสาร และมีกลยุทธ์ในการสื่อสาร จากความสามารถด้านการสื่อสารของท่านดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาด้านคน ด้านทุน ทรัพย์สิน ด้านผู้ร่วมงานเครือข่ายและการได้รับการยอมรับจากสังคม (ทัศนีย์ เจนวิถีสุข, 2546)

อย่างไรก็ตาม การศึกษาองค์ประกอบทางการสื่อสารควรทำการศึกษาทั้งผู้ส่งสาร สาร ช่องสาร และผู้รับสาร เพื่อให้ทราบถึงผลของกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะ ดังนั้น จึงมีงานวิจัยส่วนหนึ่งทำการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะ เช่น การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย พบว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีการจัดลำดับความยากง่ายของธรรมะ ยกตัวอย่างประกอบ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีการเลือกใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ธรรมะ (ปิ่นนัดดา นพพานวัน, 2533) การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ พบว่า พระบัณฑิตอาสาเป็นผู้มีคุณสมบัติที่ดีของผู้ส่งสาร มีการศึกษาบริบทชุมชน มีการวิเคราะห์สาร และการเตรียมเนื้อหาสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สโรชา เตชะกฤตฤทธิพงศ์, 2552) และการศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจิตใจผู้เข้ารับการอบรมของสำนักปฏิบัติธรรม พบว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร การถ่ายทอดสารที่ชัดเจน และการสื่อสารแบบพบหน้า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสาร (นิตยา จึงเกษมสุข, 2531)

จากอดีตถึงปัจจุบันพระสงฆ์มุ่งเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังในระดดับปัจเจกบุคคลและสังคมจนประสบความสำเร็จหลายรูป เช่น พระธรรมโกศาจารย์ (พระพุทธทาสภิกขุ) พระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัวญาณสัมปันโน) พระพิศาลธรรมพาที่ (พระพยอม กัลยาโณ) และพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เป็นต้น

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี หรือ ว.วชิรเมธี พระสงฆ์ผู้ทำให้เกิดยุคทองทางพุทธศาสนา หรือยุคธรรมะอินเทรนด์ ด้วยการใช้ภาษาในการสื่อสารที่ร่วมสมัย เข้าใจง่าย ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ท่านเป็นที่รู้จักจากหนังสือเรื่อง ธรรมะติดปีก ที่ได้รับการดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์นำเสนอทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่ประสบความสำเร็จอย่างสูง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จวบจนถึงปัจจุบัน ท่านมีผลงานนิพนธ์ภาคภาษาไทยกว่า 1,000 เล่ม เช่น ธรรมะติดปีก ธรรมะหลับสบาย ธรรมะบันดาล ธรรมะทำไม ฯลฯ ซึ่งหนังสือธรรมะประยุกต์แต่ละเล่มล้วนแต่เป็นหนังสือขายดีและมียอดตีพิมพ์ที่สูง อีกทั้ง ผลงานภาคนิพนธ์ภาคภาษาไทยของท่านยังได้รับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศอีกหลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาอินโดเนเซีย ภาษา

ฝรั่งเศส ฯลฯ ท่านยังเขียนบทความเชิงวิชาการ กึ่งวิชาการ และบทความทั่วไป ในหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร เช่น หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ นิตยสาร Secret นิตยสาร Health & Cuisine ฯลฯ รวมถึง ท่านยังเป็นวิทยากรประจำรายการ โทรทัศน์ รายการวิทยุ และเป็นผู้ริเริ่มเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook และ Twitter อันเป็นมิติใหม่ในการเผยแพร่ธรรมะแก่คนรุ่นใหม่

ด้วยความสามารถทางการสื่อสารของท่าน ทำให้ท่านได้รับการนิมนต์เป็นอาจารย์พิเศษ เป็นวิทยากรในการบรรยายธรรมะ รวมถึงการได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติด้านการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ การทำคุณประโยชน์แก่เยาวชนและสังคม การได้รับคัดเลือกให้เป็นบุคคลผู้ทรงอิทธิพลของสังคมไทย บุคคลที่น่ายกย่อง บุคคลผู้สร้างแรงบันดาลใจ และยังได้รับการถวายปริญญาคุณฐิบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ อีกด้วย

ที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยด้านการสื่อสารที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาสาร คือ ตัวบทจากหนังสือธรรมะ ประยุกต์ (กาญจนา ปราบปัญจะ, 2553 ; ช่อฟ้า เกตุเรืองโรจน์, 2553 ; เกลียวพร พุทธิภิญโญ, 2552) และตัวบทจากสื่อมวลชน (สิริลักษณ์ ศรีจินดา, 2554) โดยพบข้อค้นพบที่เหมือนกัน คือ พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี มีทักษะด้านภาษาไทยเป็นอย่างสูง และงานวิจัยอีกส่วนหนึ่งมุ่งศึกษาผู้รับสารในประเด็นดังนี้ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้รับสารมีการเปิดรับสื่อของท่าน มีความพึงพอใจในระดับมาก และมีการใช้ประโยชน์จากการเปิดรับสื่อธรรมะ (รัศมี วงศ์เศรษฐกมล, 2552) ทางด้านความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการเผยแผ่ธรรมะของท่าน พบว่า มีความคิดเห็นทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อสารและสื่อ (สิริลักษณ์ ศรีจินดา, 2554) และงานวิจัยเรื่องการประยุกต์แนวคิดการตลาดเพื่อสังคมกับการเผยแผ่ธรรมะ (ฉวีเมธย์ สุขไพบูรณ์, 2554) พบว่า พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี มีการประยุกต์ใช้หลักการตลาดเพื่อสังคม

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของ พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งในส่วนของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิจัยครั้งนี้มีข้อแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี โดยจะนำแนวคิดเรื่องความสามารถทางการสื่อสารมาใช้เป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ ซึ่งยังไม่มีการศึกษาความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี มาก่อน

สาร (Message) ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ประเด็นธรรมะจากตัวบท (Textual Analysis) ในสื่อสิ่งพิมพ์ (Print Media) คือ บทความจากนิตยสาร และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Media) คือ รายการโทรทัศน์ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมามุ่งศึกษาด้าน

จากหนังสือธรรมะประยุกต์เพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจไม่สะท้อนถึงการนำเสนอเนื้อหาของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี ทั้งหมด โดยผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่องหลักฐานสนับสนุนสารมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์การออกแบบสาร

ช่องสาร (Channel) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาคูณลักษณะช่องสารที่พระมหาอุทิศ วชิรเมธี เลือกใช้เพื่อเผยแผ่ธรรมะ

ผู้รับสาร (Receiver) ผู้วิจัยจะทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของผู้รับสาร เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมามุ่งศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ โดยผู้วิจัยจะนำแนวคิดทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร และแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR มาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นองค์ความรู้ด้านการสื่อสารให้กับผู้ที่สนใจพระสงฆ์และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เพื่อจะนำไปประยุกต์ใช้กับการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมได้

ปัญหานำการวิจัย

1. พระมหาอุทิศ วชิรเมธี มีกระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะอย่างไร
 - 1.1 พระมหาอุทิศ วชิรเมธี มีความสามารถทางการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะในฐานะผู้ส่งสาร หรือไม่ อย่างไร
 - 1.2 พระมหาอุทิศ วชิรเมธี นำเสนอหลักธรรมะเรื่องใดบ้าง
 - 1.3 พระมหาอุทิศ วชิรเมธี ใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะอย่างไร
2. ผู้รับสารได้รับผลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศ วชิรเมธีหรือไม่ อย่างไร
 - 2.1 ผู้รับสารเปิดรับข่าวสารของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี จากช่องทางการสื่อสารอะไรบ้าง เพราะเหตุใด
 - 2.2 ผู้รับสารมีทัศนคติต่อพระมหาอุทิศ วชิรเมธี อย่างไร
 - 2.3 ผู้รับสารมีทัศนคติต่อเนื้อหาธรรมะของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี
2. เพื่อศึกษาผลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี ต่อผู้รับสาร

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นผู้ที่สามารถใช้กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะ
2. ผู้รับสารได้รับผลจากกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และมีทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

ขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร คือ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี
2. สาร คือ เนื้อหาสารจากคอดัมน์ Answer Keys จากนิตยสาร Secret และรายการกิจกรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี จากรายการเช้านี้ที่หมอล็อต
3. ช่องสาร คือ คอดัมน์ Answer Keys จากนิตยสาร Secret และรายการกิจกรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี จากรายการเช้านี้ที่หมอล็อต
4. ผู้รับสาร คือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้เฒ่า ซึ่งเป็นผู้อ่านคอดัมน์ Answer Keys จากนิตยสาร Secret หรือผู้รับชมรายการกิจกรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี จากรายการเช้านี้ที่หมอล็อต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาจะเป็นองค์ความรู้ด้านการสื่อสารให้แก่พระสงฆ์และองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านพุทธศาสนา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมปัจจุบันได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. แบบจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR (SMCR Model)
2. แนวคิดความสามารถทางการสื่อสาร (Competence in Communication)
3. หลักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
4. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Media Exposure)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

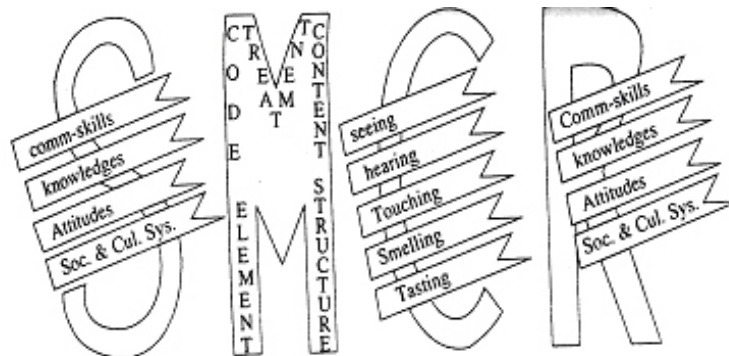
โดยมีรายละเอียดแต่ละหัวข้อ ดังนี้

1. แบบจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR (SMCR Model)

เดวิด เค เบอร์โล (อ้างใน กิตติมา สุรสนธิ, 2548 : 78) ได้พิมพ์ตำราชื่อ The Process of Communication ในทศวรรษที่ 1960 โดยอธิบายถึงคุณลักษณะและปัจจัยในกระบวนการสื่อสาร โดยเบอร์โลได้สรุปองค์ประกอบของการสื่อสารว่ามี 6 ประการ คือ

1. แหล่งสาร (Communication Source)
2. ผู้เข้ารหัสสาร (Encoder)
3. เนื้อหาข่าวสาร (Message)
4. ช่องสาร (Channel)
5. ผู้ถอดรหัสสาร (Decoder)
6. ผู้รับสาร (Communication Receiver)

ในการส่งและรับข่าวสารของผู้ส่งสารและผู้รับสารนั้น แหล่งสารกับผู้เข้ารหัสสารอาจรวมอยู่ในบุคคลเดียวกันเรียกว่าผู้ส่งสาร (Source) และผู้ถอดรหัสสารกับผู้รับสารอาจรวมเรียกว่าผู้รับสาร (Receiver) ดังนั้น แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โลจึงนำเสนอองค์ประกอบทางการสื่อสารซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร โดยได้อธิบายถึงคุณลักษณะที่สำคัญๆ ขององค์ประกอบการสื่อสารแต่ละตัว ที่จะมีอิทธิพลทำให้การสื่อสารนั้นประสบความสำเร็จหรือประสบผลล้มเหลว ดังภาพ

ภาพ 1 แบบจำลองการสื่อสารของ David K. Berlo

แบบจำลองการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล ข้างต้น ได้แสดงถึงองค์ประกอบการสื่อสารและรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์ประกอบไว้ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Source)

ผู้ส่งสาร หมายถึง บุคคลที่ส่งหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ โดยการเข้ารหัส (Encoder) ออกไปเป็นสัญญาณ สัญลักษณ์ กิริยาท่าทาง

โดยเบอร์โลเชื่อว่า การสื่อสารจะสำเร็จได้นั้น ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อความสำเร็จและประสิทธิผลของการสื่อสาร ดังนี้

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) อันได้แก่ ความสามารถ ความชำนาญในการเข้ารหัสสาร เช่น ความสามารถ ความชำนาญในด้านการพูด และการเขียน รวมทั้งการตีความข้อมูลข่าวสารต่างๆ

2. ความรู้ (Knowledge) ความรู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งได้ส่งไปยังผู้รับสารซึ่งอยู่ในส่วนของความรู้ี้จะมีผลต่อความเชื่อถือ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารในสายตาของผู้รับสาร (Source Credibility) เป็นอย่างมากและนอกจากความรู้ในเรื่องข้อมูลหรือผู้ที่ส่งแล้วยังรวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารที่ทำให้ผู้ส่งสารสร้างและปรับองค์ประกอบต่างๆ ในกระบวนการสื่อสารให้สมบูรณ์ ลดอุปสรรคหรือสิ่งขัดขวางการสื่อสารที่เกิดขึ้นใหม่ให้หมดไปหรือลดน้อยลงด้วย

3. ทศคติ (Attitudes) หมายถึง ความรู้ ความคิดเห็น และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง อันจะมีผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลซึ่งในกระบวนการสื่อสารนั้นผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีต่อ 3 สิ่งด้วยกัน การสื่อสารจึงจะสำเร็จ คือ

3.1 ทัศนคติที่ดีต่อตนเอง (Attitudes Toward Self) ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองของบุคคล อันจะทำให้ผู้ส่งสารนั้นเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) ว่าจะสามารถเป็นผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพได้

3.2 ทัศนคติที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสาร (Attitudes Toward Matters) ได้แก่ ความรู้สึกในทางที่ดีต่อเนื้อหาข่าวสารของผู้ส่งสารที่ผู้ส่งสารจะส่งออกไป อันจะมีผลต่อการสร้างความสนใจติดตามค้นคว้าเรื่องต่างๆ ของผู้ส่งสารทำให้ผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความรู้ดีในเรื่องนั้นๆ และทำให้ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ น่าเลื่อมใสในสายตาของผู้รับสารได้

3.3 ทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสาร (Attitudes Toward Receiver) ได้แก่ ความรู้สึกในทางที่ดีต่อผู้รับสารของผู้ส่งสาร เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ เนื่องจากผู้รับสารเป็นบุคคลที่สำคัญในการสื่อสาร การสื่อสารจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การตีความ (Interpret) การทำความเข้าใจหรือการถอดรหัสสาร (Decoder) ของผู้รับสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ดีต่อผู้รับสารก็จะทำให้มีความตั้งใจกระตือรือร้น และมีความพยายามในการสื่อสาร ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้รับสารก็จะทำให้ผู้ส่งสารขาดความตั้งใจ ไม่กระตือรือร้น และไม่ใช้ความพยายามเท่าที่ควรในการส่งสาร ทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture System) ผู้ส่งสารเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคม ซึ่งมีกรอบ กฎ ระเบียบ ตลอดจนวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ที่ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล รูปแบบ วิธีการสื่อสาร รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆ ของผู้ส่งสารด้วย สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวหล่อหลอมบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมในการแสดงออกต่อบุคคลอื่นของบุคคล เช่น คนที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก มักเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ไม่ชอบพูดคุยกับคนอื่น หรือหากพูดคุยก็อาจพูดคุยในเรื่องที่เคร่งเครียด น่าหดหู่ใจ หรืออาจมีลักษณะที่ก้าวร้าวได้ เป็นต้น ดังนั้น ระบบสังคมและวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบวิธีการสื่อสารของผู้ส่งสาร เช่น คนไทยมักยกมือไหว้เพื่อเป็นการทักทาย ในขณะที่คนตะวันตกมักใช้การสัมผัสมือกัน เป็นต้น นอกจากนี้ระบบสังคม วัฒนธรรม ยังเป็นตัวกำหนดในการคัดเลือกเนื้อหาข่าวสารที่ผู้ส่งจะส่งออกไป ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นเนื้อหาที่ตนเองชื่นชอบ เป็นเนื้อหาที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อน เป็นต้น

2. สาร (Message)

สาร ได้แก่ ผลผลิต (Output) ของความรู้สึนึกคิด ความต้องการทางอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ หรือเนื้อหาสาระที่ผู้ส่งต้องการสื่อออกไป โดยอาจปรากฏออกมาในรูปของภาษา พูด ภาษาเขียน หรือกิริยาท่าทางก็ได้ ซึ่งเบอร์โลได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสารว่ามีอยู่ 5 ส่วนด้วยกัน คือ

1. รหัสสาร (Message Codes) หมายถึง ส่วนที่เล็กที่สุดของสาร อันได้แก่ สระ พยัญชนะ หรือวรรณยุกต์ต่างๆ ที่นำมาประกอบเป็นคำที่มีความหมาย

2. เนื้อหาของสาร (Message Content) หมายถึง สารที่ผู้ส่งตั้งใจและต้องการที่จะสื่อออกไปยังผู้รับ เช่น “เร็วๆ หน่อย ฉันหิวแล้ว” เป็นการบอกให้ผู้รับทำในสิ่งที่ปฏิบัติอยู่ให้เร็วขึ้น เพื่อจะได้ออกไปทานข้าว เป็นต้น

3. การจัดเรียงลำดับสาร (Message Treatment) หมายถึง การเรียบเรียงเนื้อหาของสารตามรูปแบบ (Styles) ของแต่ละบุคคล มักจะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ส่งว่าเป็นบุคคลที่มีบุคลิกในการสื่อสารอย่างไร เช่น เป็นคนชอบพูดจาก้าวร้าว หรือเป็นคนสุภาพ นุ่มนวล อ่อนโยน เป็นต้น

4. องค์ประกอบย่อยของสาร (Elements) นอกจากสารจะแบ่งออกเป็นรหัสสาร เนื้อหาของสาร และการจัดเรียงลำดับสารแล้ว ยังอาจพิจารณาสารในแง่องค์ประกอบย่อยของสารในแง่ของโครงสร้างของภาษาที่ประกอบด้วยคำๆ หนึ่ง ประโยคๆ หนึ่ง ย่อหน้าหนึ่งๆ หรือเรื่องหนึ่งๆ ก็ได้ เช่น ในการเขียนเรียงความจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบย่อย คือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป หรือในการเขียนข่าวก็จะประกอบด้วยประโยคต่างๆ ย่อหน้าต่างๆ ของข่าว เป็นต้น

5. โครงสร้างของสาร (Structure) ในแต่ละภาษาจะมีโครงสร้างของภาษาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ประโยคในภาษาไทยจะมีโครงสร้างของประโยคโดยเรียงจากประธาน กริยา และกรรม หรือในการเขียนข่าว โครงสร้างของข่าวจะประกอบด้วย พาดหัวใหญ่ พาดหัวรอง เนื้อข่าว และสรุปข่าว เป็นต้น

3. ช่องสาร (Channel)

ช่องสาร ได้แก่ ช่องทางหรือตัวกลางที่ใช้ในการส่งหรือถ่ายทอดสาร ซึ่งเบอร์โลว์เชื่อว่ามนุษย์เราสามารถสื่อสารสัมผัสทั้ง 5 อัน ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) การได้ยิน (Hearing) การดมกลิ่น (Smelling) การลิ้มรส (Tasting) การสัมผัส (Touching) ในการส่งและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้ เช่น เราเห็นคนหน้าตาอ้วนกลมแจ่มใสเราจะรู้ได้ว่าเขากำลังมีความสุข ถ้าเราได้ยินเสียงคนตะโกนเรียกชื่อดีๆ เราจะรีบหันไปหาเสียงนั้น เพราะรับรู้ว่าจะต้องมีเรื่องที่สำคัญมาก หรือการที่เรารับรู้ว่าการนี้เหมือนกับดอกกุหลาบเพราะจะมีกลิ่นที่แตกต่างไปจากดอกมะลิ เรารู้ว่าพริกมีรสเผ็ดและยาส่วนใหญ่มีรสขม เราทราบว่าการที่เพื่อนบิ๊บโหล่เราเบาๆ เป็นวิธีใช้แทนการปลอบใจ เป็นต้น อย่างไรก็ตามต่อมาเบอร์โลว์ได้สรุปถึงช่องทางการสื่อสารไว้ใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การเข้ารหัสและการถอดรหัส หมายถึง ทักษะในการสื่อสารของบุคคล อัน ได้แก่ การพูด การฟัง การเขียน การอ่าน ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้คนรับรู้และเข้าใจความหมายที่สื่อสารกันอยู่
2. พาหนะที่บรรจุข่าวสารนั้น หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวเก็บและแสดงข้อมูลข่าวสารนั้น อันได้แก่ จอภาพ หน้ากระดาษ หนังสือพิมพ์ เครื่องส่ง เครื่องรับส่งวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
3. พาหนะที่นำหรือพาหนะที่บรรจุข่าวสารนั้นไป หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดการมองเห็นและการได้ยินในการสื่อสาร ได้แก่ คลื่นแสง คลื่นเสียง ซึ่งถ้าเราจะอ่านหนังสือก็จำเป็นต้องใช้แสงสว่าง หรือผู้ฟังจะได้ยินก็ต่อเมื่อมีการเคลื่อนไหวหรือการสั่นสะเทือนของอากาศบริเวณรอบๆ นั้นเกิดขึ้น เป็นต้น

4. ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้รับสาร ได้แก่ บุคคลที่เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสาร ซึ่งการสื่อสารจะสำเร็จได้หรือไม่ ผู้รับสารจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสาร (Communication Skill) หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการถอดรหัสสาร อันได้แก่ ความสามารถในการอ่าน การฟัง การตีความ การจับใจความสำคัญของผู้รับสาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการทำความเข้าใจในสารของผู้รับสารตามที่คุณต้องการ ความสามารถความชำนาญในการอ่านหรือการฟังของบุคคลนั้นจะ

แตกต่างกันไปตามระดับความรู้ ประสบการณ์ และสติปัญญาของแต่ละบุคคล เช่น คนที่มีความรู้สูงย่อมสามารถฟังและจับประเด็นต่างๆ จากสิ่งที่ฟังง่ายกว่าคนที่มีการศึกษาดำเป็นต้น

2. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่ได้รับสั่งสมมาจากประสบการณ์หรือจากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ หรือเรื่องราวต่างๆ ที่อาจเป็นทั้งความรู้ในแง่วิชาการ หรือความรู้ด้านอื่นๆ ความรู้ในส่วนของผู้รับสารนั้นจะหมายถึงความรู้ขั้นพื้นฐานในการอ่านออกเขียนได้ของบุคคล ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่รับและความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้รับสารสามารถทราบถึงบทบาทของตนในการสื่อสาร และไม่ทำตัวกลายเป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เช่น ในขณะที่เราเป็นผู้ฟังเราก็ไม่ควรจะพูดแข่งกันกับผู้พูดหรืออาจเตรียมศึกษาข้อมูลล่วงหน้าก่อนที่จะไปรับทราบข้อมูลข่าวสารก็จะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นต้น ความรู้ดังกล่าวจะมีผลต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาของสารที่ผู้รับได้รับมาอันจะมีผลต่อความสำเร็จของการสื่อสาร

3. ทศนคติ (Attitudes) หมายถึง การรับรู้ การรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง อาจเป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่ลึกซึ้งซึ่งเหนียวแน่นเปลี่ยนแปลงได้ยาก เช่น ความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง รูปแบบการดำเนินชีวิตซึ่งเป็นเรื่องที่สั่งสมมานาน หรืออาจเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ค่อนข้างผิวเผินไม่ลึกซึ้งเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น แฟชั่น จังหวะการเดินร่า แนวเพลงที่นิยม ฯลฯ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย เป็นต้น

สำหรับทัศนคติของผู้รับสารในการสื่อสารนั้นค่อนข้างมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้รับสารมีความรู้สึกในทางที่ไม่ดีหรือมีอคติ (Bias) ในทางลบกับองค์ประกอบของการสื่อสารแล้วจะทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงการสื่อสาร ขาดความสนใจ และปฏิเสธการรับข่าวสารต่างๆ จากผู้ส่งสาร ดังนั้น ทัศนคติของผู้รับสารที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการสื่อสารมีดังนี้

3.1 ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude Toward Self) หมายถึง ความรู้สึกของตัวผู้รับสารเองในการสื่อสาร ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกทั้งในทางที่ดีและในทางที่ไม่ดีก็ได้ ความรู้สึกในทางที่ดีส่วนใหญ่เป็นความรู้สึกที่สะสมมาจากประสบการณ์ที่สำเร็จในชีวิต มีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล เช่น คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมักเป็นบุคคลที่มีบุคลิกของการเปิดตัวเองสู่โลกภายนอกสูง ชอบคบค้าสมาคมกับบุคคล รวมทั้งชอบหาความรู้แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่เสมอ แตกต่างกับคนที่มีการประสบการณ์ในชีวิตที่ล้มเหลว มักมีบุคลิกที่ปิดกั้นตนเอง หลีกเลี่ยงที่ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ความรู้สึกนึกคิดทัศนคติของผู้รับสารเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการรับรู้ การตีความ และการทำความเข้าใจต่อข่าวสารที่ได้รับของผู้รับสาร เช่น บางคนชอบดูถูกหรือประเมินตนเองว่าเป็นคนโง่ ไม่ฉลาด ไม่สามารถเรียนรู้หรือฟังภาษาต่างประเทศให้เข้าใจได้ก็หลีกเลี่ยงหรือไม่รับข่าวสารนั้นๆ เป็นต้น

3.2 ทักษะคิดต่อเนื้อหาสาร (Attitude Toward Matters) หมายถึง ความรู้สึกของผู้รับสารที่มีต่อเนื้อหาสารซึ่งอาจเป็นความรู้สึกในทางที่ไม่ดีก็ได้ โดยปกติบุคคลมักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่ตนเองสนใจและเป็นเนื้อหาข่าวสารที่ตนเองชอบตรงหรือสอดคล้องกับทัศนคติที่มีต่อเรื่องนั้นๆ ที่ผู้รับสารมีอยู่แล้วและมักปฏิเสธไม่สนใจเนื้อหาที่ตนไม่ชอบ ไม่ตรง หรือไม่สอดคล้องกับทัศนคติเดิมของตน เช่น นางสาวสมลไม่ฟังคำบรรยายในวิชาคณิตศาสตร์เบื้องต้นเพราะเป็นวิชาคำนวณที่เธอไม่ชอบ แต่นางสาวสมลมักจะเข้าฟังวิชาประวัติศาสตร์ทุกครั้งไม่เคยขาดเพราะเธอชอบวิชานี้ เป็นต้น

3.3 ทักษะคิดต่อผู้ส่งสาร (Attitude Toward Sender) หมายถึง ความรู้สึกในทางที่ดีและต่อผู้ส่งสารของผู้รับสาร ซึ่งส่วนใหญ่บุคคลมักมีความประทับใจและชื่นชมคุณลักษณะของผู้ส่งสารในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอุปนิสัย รูปร่างหน้าตา ความมีชื่อเสียง หรือการเป็นคนที่มีความรู้ดีในเรื่องนั้นๆ ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้ผู้รับสารมักมีแนวโน้มที่จะประเมินผู้ส่งสารก่อนว่าผู้ส่งสารเป็นใคร สังกัดหน่วยงานใด มีชื่อเสียงระดับใด รูปร่างหน้าตาหรือดูทำให้อุปนิสัยใจคอของผู้ส่งสารว่าเป็นอย่างไร เป็นต้น ความรู้สึกเหล่านี้ทำให้ผู้รับสารมีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการที่จะรับข่าวสารจากผู้ส่งสารที่ตนชื่นชอบ ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารมีความรู้สึกในทางที่ไม่ดีต่อผู้ส่งสาร ไม่ชอบเนื้อหาสารด้วยสาเหตุอะไรก็ตาม ผู้รับสารก็จะไม่สนใจ หลีกเลี่ยงที่จะรับข่าวสารจากผู้ส่งสารทำให้การสื่อสารอาจไม่เกิดขึ้นหรือไม่ประสบผลสำเร็จ

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรมของผู้รับสาร (Social and Culture System) เนื่องจากผู้รับสารเป็นบุคคลเช่นเดียวกับผู้ส่งสารและอาศัยอยู่ในสังคมที่มีระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งเหล่านี้จะมีผลต่อความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล รวมทั้งอิทธิพลของความเป็นกลุ่มก็จะมีผลต่อสิ่งเหล่านี้ของบุคคลด้วยเช่นกัน บุคคลที่อยู่ในระบบสังคม วัฒนธรรมที่ต่างกันย่อมมีความชื่นชอบ มีการคัดเลือกข้อมูลข่าวสารหรือมีการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันออกไป เช่น ในเรื่องพื้นที่คนที่อยู่ภาคเหนือมักจะสนใจในเรื่องต่างๆ แตกต่างไปจากคนภาคอื่นเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เป็นต้น หรือคนภาคใต้อาจเปิดฟังสถานีวิทยุที่มีผู้จัดเป็นชาวดัตช์และชื่นชอบเป็นพิเศษเพราะเป็นภาษาท้องถิ่นที่ตนคุ้นเคย เป็นต้น ส่วนค่านิยมที่บุคคลจะมีประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ เช่น ในสังคมชาวเหนือถ้าชายถูกเนื้อต้องตัวหญิงจะถือว่าเป็นการแสดงความรู้สึกทางผู้ชายที่เรียกว่าการผัดผิ ในขณะที่สังคมภาคกลางอาจไม่ถือว่าเป็นการแสดงความรู้สึกทางผู้ชายที่เรียกว่าการผัดผิ ในขณะที่สังคมภาคกลางอาจไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่รุนแรงนัก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อของแต่ละสังคมซึ่งจะมีความเชื่อแตกต่างกันอันมีผลต่อการรับรู้ การตีความของบุคคลนั้นๆ ในสังคม เช่น คนในชนบทจะเชื่อเรื่องดวงชะตาและจับรายการ

เกี่ยวกับโหราศาสตร์ หรือหมอดู ในขณะที่คนกลุ่มอื่นๆ อาจฟังได้โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องจริงจังอะไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR ของเดวิท เค เบอร์โล มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ คือ ความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี
2. สาร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ คือ เนื้อหาสาร ซึ่งหมายถึง หลักธรรมะที่พระมหาอุทิศ วชิรเมธี เลือกนำเสนอแก่ผู้รับสาร
3. ช่องสาร คือ ช่องสารที่พระมหาอุทิศ วชิรเมธี เลือกใช้เพื่อเผยแพร่ธรรมะยังผู้รับสาร
4. ผู้รับสาร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้
 - ทักษะของผู้รับสารต่อเนื้อหาสาร คือ ความรู้สึกของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี
 - ทักษะของผู้รับสารต่อผู้ส่งสาร คือ ความรู้สึกของผู้รับสารต่อพระมหาอุทิศ วชิรเมธี

2. แนวคิดความสามารถด้านการสื่อสาร (Competence in Communication)

Dell Hymes (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 29) ได้ให้คำนิยามความสามารถทางการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ประกอบไปด้วยความรู้ (Knowledge) และความสามารถในการใช้ความรู้ (Ability for Use)

Naremore (อ้างใน Robert N. Bostrom, 1984 :19) กล่าวว่า ความสามารถทางการสื่อสาร คือ ความรู้ด้านกฎว่าสิ่งใดเป็นการใช้ภาษาที่เหมาะสมในสถานการณ์หนึ่ง

Wiemann & Backlund (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 29) ได้ให้ความหมายของคำว่าความสามารถทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ (interact) ระหว่างการเลือกแสดงถึงพฤติกรรมทางการสื่อสารที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล

Larson และคณะ (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 26) ได้นิยามความสามารถทางการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการแสดงความรู้ทางด้านสังคมในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ

Allen & Brown (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 26) กล่าวว่า ความสามารถทางการสื่อสาร คือ การที่บุคคลได้คำนึงถึงการแลกเปลี่ยนระหว่างการแสดงออกหรือการกระทำทางภาษาในแต่ละบริบทต่างๆ ทางสังคม

Monge, Dillard และ Eisenberg (อ้างใน จันทรทิพย์ ปาละนันท์, 2545 : 28) กล่าวว่า ความสามารถในการสื่อสารนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบอยู่ 2 มิติ คือ 1.ความสามารถในการใส่รหัส (Encoding ability) หมายถึง ความสามารถของผู้ส่งสารในการถ่ายทอดสารให้ผู้รับเข้าใจได้ตรงกันและความสามารถในการถ่ายทอดสารให้ผู้รับสารเข้าใจได้ตรงกัน 2.ความสามารถในการถอดรหัส (Decoding ability) หมายถึง ความสามารถในการตีความสารได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

Cooley & Roach (อ้างใน Robert N. Bostrom, 1984 : 25) ได้นิยามว่าความสามารถทางการสื่อสาร หมายถึง ความรู้ในรูปแบบของการสื่อสารที่เหมาะสมในสถานการณ์หนึ่งและความสามารถในการใช้ความรู้นี้ในการสื่อสาร จากคำนิยามดังกล่าวกาญจนา (กาญจนา แก้วเทพ, 2551) กล่าวว่า ความสามารถทางการสื่อสารจะต้องมีส่วนผสมของความสามารถ 3 ประการ คือ ประการแรกความรู้เรื่องแบบแผนของการสื่อสารที่เหมาะสม ประการที่สองคือ ต้องมีความสามารถที่จะอ่านสถานการณ์ที่ความรู้เรื่องแบบแผนการสื่อสารจะเหมาะสม และประการที่สามคือ นอกจากจะมีความรู้แล้วก็ยังต้องมีความสามารถในการใช้รู้นั้นด้วย กล่าวอย่างง่ายคือ

1. ต้องมีความรู้ว่าการสื่อสารแบบไหนควรใช้ในสถานการณ์ใด เช่น เมื่อใดจะใช้การสื่อสารแบบ “ปากเป็นเอกเลขเป็นโท” สถานการณ์ใดควรจะ “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง”

2. ต้องอ่านสถานการณ์ให้ออกว่ากำลังอยู่ในช่วงที่ต้องการการสื่อสารแบบ “ปากเป็นเอก” หรือควรจะ “นิ่งเสียตำลึงทอง”

3. มีความสามารถที่จะ “ใช้ปากเป็นเอก” หรือ “นิ่งแล้วได้ตำลึงทองจริงๆ”

Sarah Trenholm & Arthur Jensen (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 26) ได้นิยามความสามารถทางการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสังคม

Robert N. Bostrom (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 26) ได้นิยามความสามารถทางการสื่อสาร หมายถึง การรู้จักใช้รูปแบบการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความรู้นั้น (Knowledge + How To Use Knowledge) หรือกล่าวให้แคบลง คือ ความสามารถในการนำทักษะต่างๆ ทั้งทางกาย จิตใจ และความรู้ทางสังคมวัฒนธรรม มาประสานกันอย่างสอดคล้องโดย

เรียกว่าการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) และทักษะในการสื่อสาร (Tactic Communication Skills)

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการใช้วิธีการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่งได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ การเข้าใจกฎเกณฑ์ สัญลักษณ์ ความหมายต่างๆ ที่สมาชิกในองค์กรชุมชนหรือสังคมกำหนดขึ้น เช่น เข้าใจว่าควรจะติดต่อกับใคร หน่วยงานใด เวลาไหน ด้วยวิธีการอะไรจึงจะเหมาะสม รวมทั้ง ความสามารถในการพิจารณาความแตกต่างของบุคคลในเชิงความคิดด้วย เช่น การเข้าใจสถานการณ์ เข้าใจบุคคลอื่น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับคนในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเข้าใจพื้นฐานลักษณะทางวัฒนธรรมของในสังคม เข้าใจรูปแบบ กฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เคารพระบอบอาวุโส รู้จักแสดงความรู้ ความสามารถ และความรู้สึกลึกซึ้งในระดับที่เหมาะสม เป็นต้น

ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ทักษะที่จะนำความรู้เกี่ยวกับวิธีการสื่อสารนั้นไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะที่นำมาใช้ในปฏิสัมพันธ์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ทักษะในการให้คำแนะนำ ทักษะในการฟัง ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการโน้มน้าวใจ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังอาจรวมถึงความสามารถเชิงทักษะในการสื่อสาร ที่เรียกว่า เทคนิคการอ่านใจ (Mind Reading Technique) ซึ่งอาจจะไม่สื่อกันด้วยคำพูดตรงไปตรงมา แต่คาดหวังให้คู่ปฏิสัมพันธ์รู้ความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นแต่เพียงทักษะในการสื่อสารที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานทั่วไป แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นทักษะเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ เพราะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้กับคู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งด้วย

องค์ประกอบของความสามารถทางการสื่อสาร (The Components of Communication Competency)

Rosenfeld & Berko (อ้างใน อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ, 2548 : 27) ได้เสนอถึงองค์ประกอบของความสามารถทางการสื่อสารไว้ 3 ประการ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และแรงกระตุ้น (Motivation) ให้เกิดการใช้ความรู้และทักษะนั้น

องค์ประกอบดังกล่าวมาจากพื้นฐานความคิดเรื่ององค์ประกอบทางการสื่อสารที่ว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการส่งและรับข่าวสารซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) ผู้รับสาร (Receiver) เนื้อหาสาร (Message) บริบท (Context) เป้าหมาย (Purposes) และผลย้อนกลับ (Effect) เช่นเดียวกับ การยิงธนูที่ต้องคำนึงถึงระยะทาง ชนิดของเป้าหมาย การเล็งเป้าหมายไว้ในใจ และผู้ยิงต้องเลือกชนิดของธนู ดังนั้น เมื่อจะทำการสื่อสารจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นใคร และลักษณะของเหตุการณ์ที่มีการสื่อสารนั้นเป็นอย่างไร

ซึ่งทางการสื่อสารเรียกว่า “การวิเคราะห์ผู้รับสาร” (Audience Analysis) และการวิเคราะห์บริบททางการสื่อสาร (Contextual Analysis) นั่นเอง และเมื่อยิงธนูไปแล้วโดนเป้าหมายหรือไม่ นั่นเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือกระบวนการที่บอกถึงผลที่เกิดจากเนื้อหาสารที่ส่งออกไป

ดังนั้น การสื่อสารจึงหมายถึงเหตุการณ์หรือการณิการรับส่งข่าวสารในบริบทต่างๆ ที่มีจุดมุ่งหมายอย่างแน่อนว่าจะสื่อสารเนื้อหาเรื่องใด และพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร แต่เนื่องจากลักษณะของการสื่อสาร (The Characteristic of Communication) ของมนุษย์แตกต่างจากการยิงธนูโดยเฉพาะการสื่อสารแบบเผชิญหน้าเพราะการสื่อสารของมนุษย์มีลักษณะเฉพาะบางอย่าง เช่น เป้าหมายของการยิงธนูไม่สามารถวิ่งหรือหลบหรือหลอกได้ แต่สำหรับคนแล้วสามารถทำได้ Rosenfeld & Berko จึงเชื่อว่าผู้ที่มีความสามารถทางการสื่อสารจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสื่อสาร จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสื่อสารทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวข้างต้น และองค์ประกอบเหล่านี้จะถูกใช้ในการสื่อสารได้นั้นผู้ส่งสารจำเป็นต้องเข้าใจสถานการณ์และเข้าใจตนเอง ทักษะจึงจะถูกนำออกมาใช้ รวมทั้ง ผู้ส่งสารจำเป็นต้องรู้จักใช้ความรู้และทักษะที่มี โดยต้องรู้ว่าจะใช้ความรู้เรื่องใดและนำมาใช้อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของการนำประสบการณ์มาใช้ ตลอดจนต้องเข้าใจลักษณะของกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ 4 ประการ คือ

1. ข่าวสารถูกส่งและรับ
2. ข่าวสารไม่สามารถหลบหรือเอาคืนกลับเมื่อส่งไปแล้ว
3. ผู้สื่อสารจะตอบสนองต่อข่าวสารบนพื้นฐานภูมิหลังของแต่ละคน
4. ความหมายของเนื้อหาสารต่างๆ ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของความสามารถทางการสื่อสารทั้ง 3 ประการ ตามที่ Rosenfeld & Berko ได้เสนอไว้ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และแรงกระตุ้น (Motivation) ให้เกิดการใช้ความรู้และทักษะองค์ประกอบเหล่านี้จะถูกใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ส่งสารจำเป็นต้องเข้าใจสถานการณ์และเข้าใจตนเอง ทักษะจึงจะถูกนำออกมาใช้ รวมทั้งผู้ส่งสารจำเป็นต้องรู้จักใช้ความรู้และทักษะที่มี โดยต้องรู้ว่าจะใช้ความรู้เรื่องใดและนำมาใช้อย่างไร จึงเป็นเรื่องของการนำประสบการณ์มาใช้ซึ่ง Rosenfeld & Berko ได้อธิบายเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบดังนี้

ความรู้ (Knowledge) ในสถานการณ์การสื่อสารที่ใช้องค์ประกอบเรื่องความรู้นี้ ผู้ทำการสื่อสารจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่า “ใครที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสื่อสารนั้น” “วัตถุประสงค์ในการสื่อสารคืออะไร” “ทำการสื่อสารที่ไหน” หรือที่เรียกว่า “การวิเคราะห์สถานการณ์การสื่อสาร

ก่อนพูด” เพื่อนำไปสู่การเตรียมหัวข้อที่ตั้งใจจะสื่อสารให้สอดคล้องกับคนฟังและเหตุการณ์สถานที่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจใช้ทักษะที่เหมาะสมในการสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่ Rosenfeld & Berko อธิบายนี้ตามหลักนิเทศศาสตร์เรียกว่า “การวิเคราะห์บริบททางการสื่อสาร” (Contextual Analysis) นั่นเอง

ทักษะ (Skill) เป็นพื้นฐานของการรู้ว่าสถานการณ์ไหนต้องใช้ความรู้เรื่องอะไร การรู้ว่าใช้ทักษะไหนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องตรวจสอบว่ามีทักษะนั้นหรือไม่ และทักษะใดที่ยังต้องพัฒนาก็สมควรเพิ่มเติมทักษะเหล่านั้น จะเห็นได้ว่าในส่วนของทักษะที่ Rosenfeld & Berko กล่าวไว้นี้เป็นส่วนที่ทางนิเทศศาสตร์มักคุ้นในชื่อของ “กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร” ซึ่งเป็นกระบวนการสื่อสารขาเข้า (Input) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความสามารถทางการสื่อสารของผู้ส่งสารเป็นอย่างยิ่ง แต่งานวิจัยต่างๆ ส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ มักจะเน้นความสนใจที่ Output หรือผลที่เกิดขึ้นปลายทางจากการใช้ความสามารถทางการสื่อสาร ส่งผลให้ขาดความเข้าใจที่นำไปหรือภูมิหลังของผู้ส่งสาร อันนำมาซึ่งความเข้าใจในเชิงลึกของการใช้ความสามารถทางการสื่อสารนั้น

แรงกระตุ้น (Motivation) Rosenfeld & Berko กล่าวว่า ถ้าเราอยากเป็นนักสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยต้องกระตุ้นด้วยโอกาส เช่น รูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ๆ การต่อรองทางข้อมูล พฤติกรรมของคนที่มีอิทธิพล การกล้าตัดสินใจและสรุปปัญหา เป็นต้น สถานการณ์ต่างๆ เหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้แต่ละคนต้องนำความรู้และทักษะที่มีออกมาใช้เพื่อการบรรลุเป้าหมาย การอธิบายดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ความรู้และทักษะทางการสื่อสารนั้นจำเป็นต้องใช้อย่างมีเทคนิควิธีที่เหมาะสมหรือสร้างกลยุทธ์การสื่อสารเพิ่มเติม และแม้ว่า Rosenfeld & Berko จะไม่ได้เน้นที่ความสำคัญในการเลือกใช้แรงกระตุ้นเหล่านั้น แต่หากเลือกอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาความรู้และทักษะที่มีจะยิ่งเพิ่มหนทางการใช้ความสามารถทางการสื่อสารนั้นได้อย่างสัมฤทธิ์ผลขึ้น

ดังนั้น คุณลักษณะของคนที่มีความสามารถทางการสื่อสาร(The Qualities of Competent Communication) ในทัศนะของ Rosenfeld & Berko จึงเป็นบุคคลที่มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. เป็นคนที่ทำการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม โดยมีกฎกติกาหรือหลักการและทำตามหลักนั้น เพราะในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันก็จำเป็นต้องใช้กฎกติกาที่ต่างกันด้วย บางหลักการอาจใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่งแต่อาจใช้ไม่ได้ในอีกสถานการณ์หนึ่ง
2. เป็นคนที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายทางการสื่อสารได้โดยเป้าหมายทางการสื่อสารนั้นมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความจำเป็นและความ

ต้องการและทิศทางการสื่อสารที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสื่อสารได้อย่างเหมาะสมทั้งในการเลือกเนื้อหา (Message) ให้เหมาะสมกับบริบท (Context) ซึ่งบุคคลที่มีความสามารถทางการสื่อสารจะค้นพบได้ด้วยตัวเองว่าจะเลือกอย่างไร การเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อาจพิจารณาจากการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การใช้ น้ำเสียง การเลือกใช้ภาษา การใช้สายตา สีตา และจังหวะในการพูด ความคล่องในการพูด การใช้ท่าทางหรืออากัปกิริยาที่ช่วยให้เข้าใจมากขึ้น สันนิษฐานว่าใช้เนื้อหาแบบไหนถึงจะเป็นการให้ ข้อมูลเนื้อหาแบบไหนถึงจะโน้มน้าวให้คนคิด รู้สึกหรือให้ความร่วมมือ ใช้เนื้อหาที่กระชับและ แสดงถึงความคิดที่ชัดเจน ต้องรู้จักเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับแต่ละคนที่จะสามารถเข้าใจได้ และ ข้อสำคัญคือต้องเลือกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์โดยคนที่ฟังต้องรู้ว่าเราพูดอะไรอยู่

3. เป็นคนที่สามารถปรับประยุกต์ได้ (Adaptable) โดยต้องรู้จักปรับ (Adjust) และประสานการสื่อสารให้สอดคล้องกับเป้าหมาย หรือสามารถจัดการสื่อสารนั้นได้เหมาะสมกับ สถานการณ์ ตัวอย่างเช่น ผู้ที่เชี่ยวชาญในการพูดหรือมีความสามารถในการสื่อสารจะพูดกับกลุ่ม คนที่เป็นหมอต่ต่างจากกับพูดกับกลุ่มนักธุรกิจซึ่งการประยุกต์นี้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ต้องรู้ว่าสถานการณ์ไหนใช้การสื่อสารแบบไหน การสื่อสารแบบไหนที่เหมาะสมกับ สถานการณ์นั้นๆ และรู้ว่าผลที่จะเกิดขึ้นในการประยุกต์นั้นคืออะไร

ในการรู้จักปรับประยุกต์ใช้นี้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้สื่อสารในการ เลือกหยิบเทคนิควิธีให้เหมาะสมกับสถานการณ์รวมทั้งการให้ความร่วมมือ และเจตนาในการสื่อสาร นั้นด้วย ในการใช้ความสามารถดังกล่าวนี้จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

- ทักษะที่ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ (Flexibility Skills) เป็นทักษะที่ ต้องมีมากหรือรอบตัวและสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
- ความเห็นอกเห็นใจหรือเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) โดยการมอง สิ่งต่างๆ ในมุมมองของคนอื่นบ้าง
- การพูดในสิ่งที่ควรพูดหรือเล่นเฉพาะในบทบาทของตนเอง (Role Talking) เป็นสิ่งที่เป็เสน่ห์อย่างหนึ่งในการสื่อสารและไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งด้วย
- การสรุปปัญหา (Problem Solving) ควรวิเคราะห์ปัญหาและทำให้เกิด สถานการณ์ที่เหมาะสม

4. เป็นคนที่กล้าท้าทายกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในการสื่อสารโดย อุปสรรคที่มักเกิดขึ้นในการสื่อสารประกอบไปด้วย วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม คน ความสัมพันธ์ และภาษา

อุปสรรคด้านวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องของความแตกต่างทางภูมิหลังและประสบการณ์ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากครอบครัว โรงเรียน และสังคม และหากใครต่อต้านหรือฝ่าฝืนมักเป็นอุปสรรคหรือปัญหา ตัวอย่างเช่น หากใครเชื่อว่าผู้หญิงควรอยู่กับบ้านและเลี้ยงลูก แต่เมื่อไปพูดคุยกับคนที่เชื่อว่าผู้หญิงกับผู้ชายควรเท่าเทียมกันและช่วยกันเลี้ยงลูก ปัญหาที่ตามมาคือทั้งสองคนนี้อาจไม่ยอมรับความคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งได้

อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อม มักเป็นเรื่องทางกายภาพที่ทำให้ความสามารถในการส่งหรือรับข้อมูลลดลง ตัวอย่างเช่น การอยู่ในที่ที่เสียงดังมากจนฟังไม่ถนัดหรือไม่ได้ยิน เป็นต้น

อุปสรรคเรื่องคน เป็นเรื่องของความชอบหรือไม่ชอบ คิดว่าสำคัญหรือไม่สำคัญ ควรทำหรือไม่ควรทำ ซึ่งเป็นทัศนคติและความเชื่อส่วนตัว ตัวอย่างเช่น บางครั้งเราอาจรู้สึกว่าคุณสนทนาของเราพูดไม่รู้เรื่องไร้สาระน่าเบื่อ หรือการพูดคุยในหัวข้อที่เราคิดว่าไม่เกี่ยวข้องกับเรา หรือบางครั้งถ้อยคำของคุณสนทนาทำให้เรารู้สึกโกรธได้ เป็นต้น

อุปสรรคเรื่องความสัมพันธ์ เป็นอุปสรรคที่เกิดจากความแตกต่างของสถานภาพ (Status) และอำนาจ (Power) ซึ่งทำให้เกิดการรับรู้ถึงความแตกต่างในระดับของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น หากบุคคลสองคนไม่ได้คุยกันในฐานะเป็นตำรวจเหมือนกัน ในฐานะพ่อแม่เหมือนกัน หรือเป็นประธานาธิบดีเหมือนกันแล้ว ทั้งสองคนนั้นก็รับรู้ถึงความแตกต่างในสถานภาพของตนและคู่สนทนา หรือแม้แต่ในการคุยกันของคนที่เป็นตำรวจเหมือนกันบางครั้งก็ยังมี ความแตกต่างในสถานภาพได้ และก่อให้เกิดการแสดงบทบาทเป็นผู้กำหนดการสนทนา กำหนดทิศทางหรือเนื้อหาได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ความแตกต่างในสถานภาพยังส่งผลให้เกิดความแตกต่างในการให้ความหมายเรื่องบทบาทหน้าที่ เช่น นักเรียนอาจให้ความหมายถึงบทบาทของครูว่าเป็นผู้ชี้แนะในชั้นเรียน ในขณะที่ครูอาจนิยามบทบาทของตนเองว่าเป็นผู้สอนซึ่งเป็นอุปสรรคเรื่องความสัมพันธ์ในแบบเผชิญหน้าเพราะนักเรียนก็จะซักถามมากมายในขณะที่ครูก็จะต้องการให้เด็กเงียบและจดตามที่บอก เป็นต้น

การให้ความร่วมมือของแต่ละคน ก็อาจทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่แตกต่างได้ ตัวอย่างเช่นหนุ่มสาวที่นัดเที่ยวด้วยกัน คนหนึ่งอาจมองความสัมพันธ์นั้นแบบเพื่อน ขณะที่อีกคนอาจมองความสัมพันธ์นั้นลึกซึ้งกว่าแค่เป็นเพื่อน ความแตกต่างของความหมายดังกล่าวอาจทำให้เกิดความขัดแย้งตามมา

อุปสรรคเรื่องภาษา มักเป็นเรื่องของความหมายที่แตกต่างกันของของคำที่มนุษย์กำหนดไว้ซึ่งเป็นอุปสรรคในการสื่อสารอย่างหนึ่ง เพราะต้องมีการตีความและบางคำก็มีความหมายคลุมเครือ

5. ต้องเข้าใจว่าความสามารถทางการสื่อสารเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่มีระดับของความสามารถแตกต่างกันความสามารถทางการสื่อสารไม่ใช่สิ่งที่บางคนอาจมีหรือไม่มี หากแต่ทุกคนมี แต่มีในระดับที่มากน้อยต่างกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าเราทำการสื่อสารได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการอาจพิจารณาว่าพฤติกรรม การสื่อสารของเรามีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามประสิทธิภาพในการสื่อสารอาจต้องวัดระดับของประสิทธิภาพด้วยว่ามากน้อยเพียงใด โดยดูจากบางครั้งเรากับบรรลุเป้าหมายแต่บางครั้งก็ไม่ ข้อสังเกตเรื่องระดับความสามารถจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมการรู้จักปรับประยุกต์และการระแวงระวังเรื่องอุปสรรคทางการสื่อสารด้วย และอันที่จริงนักสื่อสารอาจไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความสามารถอยู่ตลอดเวลา หากแต่การเพิ่มเติมความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสารและเรียนรู้ฝึกฝนให้เกิดทักษะทางการสื่อสารต่างหากที่เป็นเรื่องจำเป็น

6. เป็นคนที่มีมนุษยธรรม โดยต้องรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิดบนพื้นฐานของแต่ละวัฒนธรรมหรือในมุมมองของแต่ละบุคคล และในสถานการณ์ต่างๆ โดยการยึดมั่นในมาตรฐานเรื่องความถูกต้องนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการ ประการแรก ได้แก่ วัฒนธรรมที่เราเติบโตมาซึ่งจะสอนให้เรามีมาตรฐานว่าอะไรควรไม่ควร ประการที่สอง เรื่องควรหรือไม่ควรนั้นดีความโดยใครซึ่งเรามักดีความจากมุมมองที่ได้รับการอบรมบ่มเพาะมาจากครอบครัว โรงเรียน ศาสนา เพื่อน จากสื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ประการที่สาม คือ สถานการณ์ที่เราพบด้วยตนเองว่าอะไรที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น ในการสอบสัมภาษณ์เข้าทำงานหากถูกถามว่าเคยสูบบุหรี่ไหม ถ้าเราคิดว่าการยอมรับนั้นจะทำให้เราพลาดจากงาน และหากปฏิเสธก็แย้งกับที่ได้รับการสอนมาว่าการโกหกเป็นสิ่งไม่ดี ถ้าเราเชื่อว่าเราอาจไม่ได้งานนั้น หากพูดความจริงแล้วควรตอบว่าอย่างไร ตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรมากมายที่ส่งผลต่อศีลธรรมของมนุษย์ ดังนั้น การสื่อสารอย่างมีมนุษยธรรมจึงอาจเป็นสิ่งที่ไม่ทำให้ใครเดือดร้อนหรือจำกัดทางเลือกของคนอื่น

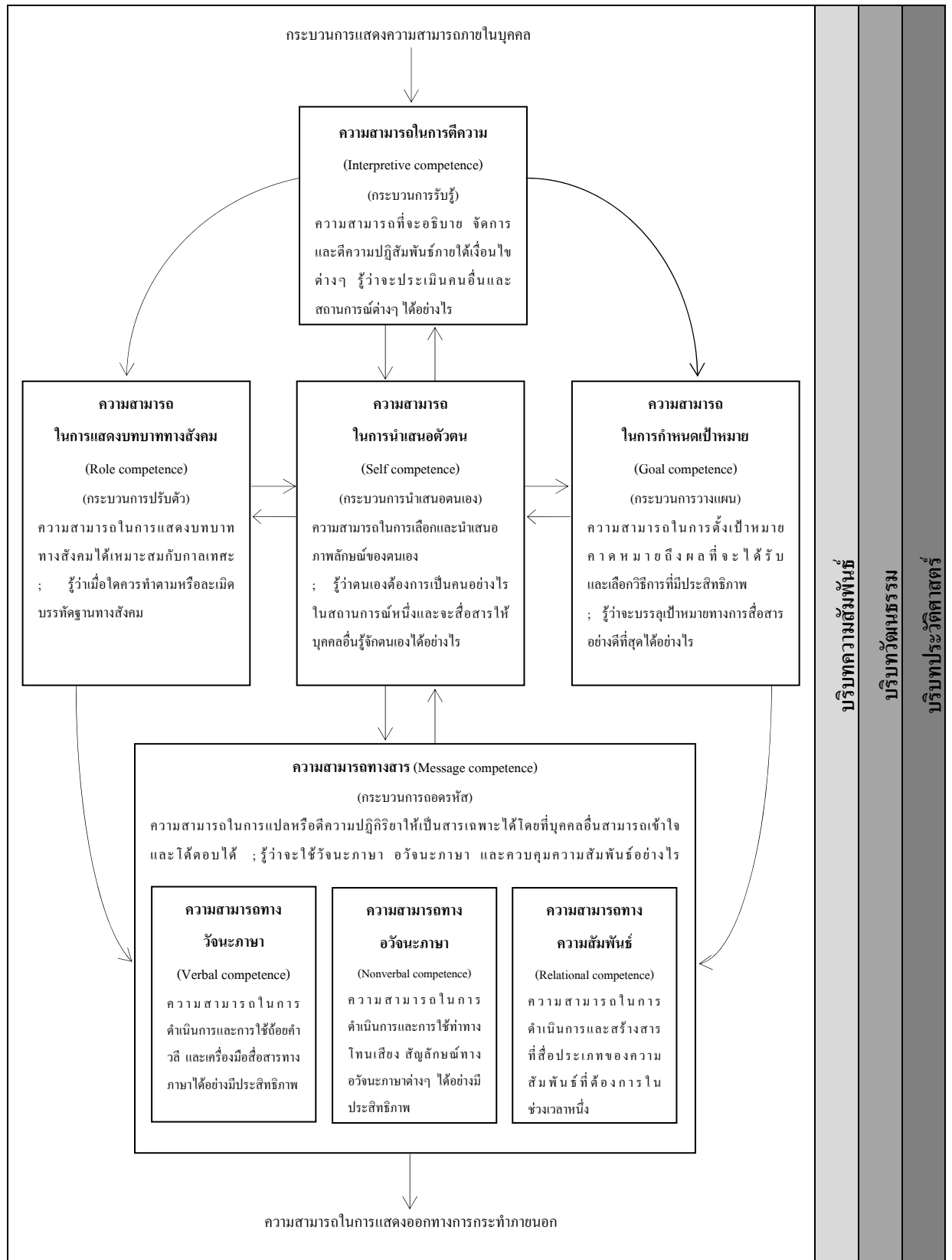
ทางด้าน Cooley & Roach (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2551 : 328) กล่าวว่าองค์ประกอบ ของความสามารถทางการสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ

1. แบบแผนการสื่อสาร (Communication patterns) หมายรวมถึงพฤติกรรมทางการสื่อสารทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นวิธีการใช้ภาษา ถ้อยคำหรือประโยคที่ใช้ ท่วงทำนองในการพูด รวมทั้งอวัจนภาษาต่างๆ

2. ความเหมาะสม (Appropriate) ความเหมาะสมนั้นจะขึ้นอยู่กับมาตรฐานของแต่ละสังคม/แต่ละวัฒนธรรมซึ่งจะมีการกำหนดบรรทัดฐานสำหรับการมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน (Norms for interaction) และบรรทัดฐานสำหรับการตีความ (Norms of interpretation) เช่น ในระหว่างการสนทนาถ้าผู้สนทนาเหลือบดูนาฬิกาบ่อยๆ ในสังคมไทยก็เป็นสัญญาณเตือนว่าเราควรยุติการสนทนาได้แล้วเป็นต้น

3. การอ่านสถานการณ์ (Situation) สถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพ (เช่น เป็นห้องที่ปิดหรือเปิดโล่ง) ลักษณะทางจิตวิทยา (เช่น บรรยากาศ) และลักษณะเชิงปฏิสัมพันธ์ (เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างคู่การสื่อสาร) ที่มาประมวลรวมเข้าด้วยกันและมีความสำคัญต่อผู้ที่กำลังสื่อสารนั้น

4. ความสามารถที่จะใช้ความรู้ด้านการสื่อสาร (Ability to use) ความสามารถนี้เป็นผลรวมมาจากความเฉลียวฉลาด/สติปัญญา แรงจูงใจ บุคลิกภาพ หรือความเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ในการดำเนินกระบวนการสื่อสาร เช่น คนที่ฉลาดมีวิธีพูดแบบ “บัวไม่ให้จม น้ำไม่ให้ขุ่น” เป็นต้น

ภาพ 2 แบบจำลองความสามารถทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Trenholm & Jensen, 2000 : 11)

จากภาพ Trenholm & Jensen (Trenholm and Jensen, 2000 : 11) กล่าวว่าความสามารถทางการสื่อสารมีอยู่หลายรูปแบบ บางรูปแบบเน้นไปที่สมรรถภาพบางรูปแบบเน้นด้านกระบวนการและบางรูปแบบมีทั้งสองรูปแบบเพียงเล็กน้อย จากภาพดังกล่าวเป็นรูปแบบของกระบวนการขั้นต้นที่แสดงกระบวนการที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบคำถามที่ว่า “บุคคลคนหนึ่งต้องรู้อะไรหรือสามารถทำอะไรได้เพื่อที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมเป็นการส่วนตัวหรือทางสังคม”

เราเชื่อว่าบุคคลที่ปรารถนาที่จะเป็นคนที่มีความสามารถทางการสื่อสารต้องมีความรู้เป็นอันดับใน 5 สิ่ง ดังต่อไปนี้

1. มีการกำหนดความหมายของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว
2. มีการตั้งเป้าหมายเชิงกลยุทธ์
3. มีการแสดงบทบาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม
4. มีการนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองอย่างมีคุณค่า
5. มีการสื่อสารอย่างเข้าใจได้ง่าย

ความสามารถเหล่านี้มีความสอดคล้องกับประเภทของความสามารถทางกระบวนการที่เป็นภาพคร่าวๆ ในตัวแบบ ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการตีความ ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ความสามารถในการนำเสนอตัวตนและความสามารถทางสาร

เมื่อเรากล่าวว่า บุคคลผู้ที่ปรารถนาที่จะมีความสามารถทางการสื่อสารต้องรู้ในการปฏิบัติทางความสามารถใน 5 ประการดังกล่าว เรากำลังกล่าวถึงความรู้ทางนัยมากกว่าความรู้ที่ชัดแจ้ง ความรู้ทางนัย หมายถึง ความรู้ที่เราไม่สามารถหยุดที่จะคิดถึงได้และเป็นที่รู้ที่เราใช้อย่างไม่รู้สึกรู้ตัว ในการชี้นำพฤติกรรมของเรา ตัวอย่างได้แก่ ความรู้ทางไวกรรม ในช่วงที่เราอายุน้อยเราสามารถพูดถึงสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ที่มีโครงสร้างเป็นอย่างดี นอกจากนี้เรายังสามารถแก้ไขได้เมื่อเราใช้ภาษาผิดไวกรรมและโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม เด็กส่วนใหญ่ (แท้จริงแล้วรวมถ้าผู้ใหญ่ด้วยจะรู้สึกลำบากที่จะท่องจำกฎต่างๆ ทางไวกรรม กฎไวกรรมที่เป็นทางการในวิชาภาษาอังกฤษมีไว้เพื่อเราสามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนของกฎที่เราปฏิบัติในขณะที่พูด)

ความรู้โดยนัยประเภทแรกที่เราต้องการเกี่ยวกับโลกแห่งการยังรู้เพื่อที่จะทำการสื่อสาร เราต้องสามารถกำหนดความหมายได้อย่างถ่องแท้ ความสามารถประเภทนี้เราเรียกว่าความสามารถในการตีความ นอกจากนี้เราต้องมีการตั้งเป้าหมายของการสื่อสารเพื่อการรู้ล่วงหน้าของผลลัพธ์ของการสื่อสารและวางแผนได้อย่างเพียงพอ สิ่งเหล่านี้หมายถึงความสามารถในการ

กำหนดเป้าหมาย ถัดจากนี้ไปเป็นการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการและความคาดหวังของบุคคลอื่น เราต้องรู้ว่าพฤติกรรมเช่นไรมีความเหมาะสมและได้รับการคาดหวังและพฤติกรรมเช่นไรที่ไม่สมควรกระทำสิ่งเหล่านี้หมายถึงความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ในขณะที่เดียวกัน เราได้เรียนรู้ที่จะปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นด้วย อย่างไรก็ตามเราต้องเรียนรู้กับสิ่งแท้จริงของตนเอง เราต้องพัฒนาสไตล์หรือรูปแบบของตัวเอง สิ่งเหล่านี้หมายถึงความสามารถในการนำเสนอตัวตน และท้ายสุดนี้เราต้องสามารถใช้ความรู้ทั้งหมดนี้ในสถานการณ์ของการพูดที่แท้จริงได้ ในการที่จะทำสิ่งนี้เราจำเป็นต้องมีความสามารถทางสารหรือถ้อยคำซึ่งเป็นความสามารถในการสื่อความหมายด้วยวจนะภาษา อวจนะภาษา และสารที่มีความสัมพันธ์กัน ถ้าหากเราไม่มีความสามารถในการกระบวนกรต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้สารที่ส่งไปไม่มีความชัดเจนและความสัมพันธ์จะบกพร่อง ในส่วนที่เหลือของบทนี้ เราจะทบทวนอย่างย่อๆ ในองค์ประกอบแต่ละส่วนของตัวแบบความสามารถทางการสื่อสาร

ความสามารถทางสาร (Message Competence)

Trenholm and Jensen กล่าวว่า (Trenholm and Jensen, 2000 : 12) บางทีความสามารถประเภทแรกที่คนส่วนใหญ่นึกถึง ได้แก่ ความสามารถทางสารหรือถ้อยคำ (message competence) ซึ่งเป็นความสามารถในการสร้างตัวเลือกของสารหรือถ้อยคำที่บุคคลอื่นสามารถเข้าใจและโต้ตอบได้ ถ้าปราศจากความสามารถในการแปลรหัสและถอดรหัสแล้วการสื่อสารจะไม่สามารถเป็นไปได้ ยกตัวอย่างเช่น คนที่เป็นโรคจิตจะใช้ภาษาที่ผิดปกติหรือแปลกประหลาด การขาดความสามารถในการใช้สารหรือถ้อยคำของพวกเขาหมายถึงว่าพวกเขาอยู่ได้แต่ในโลกส่วนตัวมิได้พบปะสังคมกับบุคคลอื่น

ส่วนที่ชัดเจนที่สุดของความสามารถทางสารหรือถ้อยคำ คือ ความสามารถทางวจนะภาษา (verbal competence) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการดำเนินการและการใช้ถ้อยคำ วลี และเครื่องมือสื่อสารทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ภาษาเป็นสิ่งที่พื้นฐานในการสื่อหรือแลกเปลี่ยนความหมาย ถ้าไม่มีความสามารถในการเข้าใจกฎของภาษาแล้ว เราก็จะไม่สามารถสื่อสารกันได้อย่างเต็มที่ที่ควรจะเป็นในการที่จะทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเราจำเป็นต้องมีความสามารถทางอวจนะภาษา (nonverbal competence) หมายถึง ความสามารถในการประมวลผลและการใช้ท่าทาง โทนเสียง สัญลักษณ์ทางอวจนะภาษาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างความสามารถประเภทนี้ได้แก่ การใช้ภาษาท่าทาง หรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย การแสดงสีหน้าและลักษณะของเสียงที่เปล่งออกมาที่สามารถใช้ในการสื่อสารได้ ในการสื่อสารที่ดีนั้นเราต้องเข้าใจการถ่ายทอดความหมายของวจนะภาษาและอวจนะภาษาในการสื่อสาร

วัจนะภาษา (verbal code) และอวัจนะภาษา (nonverbal code) ทั้งสองรวมกันก่อให้เกิดความหมาย 2 ชนิด ได้แก่ ความหมายสัมพันธ์ (relational meaning) และความหมายเนื้อหา (content meaning) ความหมายเนื้อหา คือ การถ่ายทอดเรื่องราวของสารนั้นๆ อย่างชัดเจน ประกอบด้วยความคิดหรือความรู้สึกของผู้พูดที่ต้องการจะแบ่งปันเท่านั้น แต่ความหมายสัมพันธ์นั้นลึกซึ้งยิ่งกว่า กล่าวคือความหมายที่สัมพันธ์ระหว่างผู้ฟังกับผู้พูด ในขณะที่ความหมายเนื้อหาจำกัดแค่พูดถึงอะไร แต่ความหมายสัมพันธ์หมายรวมถึงการพูดเป็นอย่างไร ผู้พูดมักเน้นไปที่ความหมายของเนื้อหาและไม่สนใจความหมายสัมพันธ์ เพื่อเป็นการเน้นถึงสำคัญของความหมายสัมพันธ์เราได้เพิ่มความหมายสัมพันธ์ไว้ในรูปแบบดังนี้ ความสามารถทางความสัมพันธ์ประกอบด้วยความสามารถในการประมวลผลและสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความสัมพันธ์ของผู้พูดที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ

Morreale, Spitzberg, & Barge (อ้างใน สุรัตน์ ตรีสกุล, 2547) ได้ให้ความหมายของอวัจนะภาษาไว้ว่า อวัจนะภาษามีความหมายตรงตัวว่า “ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำแต่สามารถสื่อความหมายและความเข้าใจระหว่างกันได้” จากคำนิยามข้างต้นนั้นอธิบายได้ว่า อวัจนะภาษา (nonverbal language) หมายถึง พฤติกรรมของมนุษย์หรือสิ่งที่มนุษย์ตั้งใจสร้างและกำหนดขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมายได้เหมือนกับถ้อยคำในภาษาและเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ดังนั้นการสื่อความหมายโดยใช้อวัจนะภาษา ซึ่งได้แก่ พฤติกรรมของมนุษย์หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างหรือกำหนดขึ้นจึงเรียกว่า การสื่อสารด้วยอวัจนะภาษา

วรวิภา ภัคคินุตร (วรวิภา ภัคคินุตร, 2552 : 74) กล่าวว่า การสื่อสารเชิงอวัจนะภาษา หมายถึง การถ่ายทอดกิริยาท่าทาง สีหน้า สายตา น้ำเสียง การสัมผัส รูปลักษณ์ของบุคคลหรือวัตถุสิ่งของ ตลอดจนช่องว่างหรือระยะห่าง ช่วงเวลา กลิ่น และรสชาติ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการอื่นๆ จากผู้ส่งสารหรือแหล่งสารไปยังผู้รับสาร โดยการกระทบประสาทสัมผัสก่อให้เกิดปฏิกิริยาต่างๆ ด้านการเห็น การได้ยิน การรับสัมผัส การได้กลิ่น และการรับรส

Duncan (อ้างใน พัทณี เชยจรรยา และคณะ, 2541) ได้แบ่งการสื่อสารเชิงอวัจนะออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Body motion) หรือภาษาท่าทาง (kinesic behavior) ประเภทนี้รวมไปถึงอากัปกริยาและความเคลื่อนไหวของร่างกาย การแสดงออกทางสีหน้า สายตา และท่าทางต่างๆ
2. ปริภาษา (paralanguage) ประเภทนี้รวมถึงคุณภาพของเสียง การพูดตะกุกตะกัก การหัวเราะ การหาว และการคำราม

3. เทศภาษาหรือระยะห่าง (proximics or space) ประเภทนี้รวมถึงการใช้และการรับรู้เกี่ยวกับระยะห่างทางกายภาพของคนเรา

4. การดมหรือการได้กลิ่น (olfaction) หมายถึง การตีความอันเนื่องมาแต่การได้กลิ่นต่างๆ

5. การไหวรู้สึกของผิวหนัง อันเนื่องมาแต่การสัมผัส การกอด ตลอดจนอุณหภูมิจึง

6. การใช้สิ่งของเครื่องประดับ (artifacts) ประเภทนี้รวมถึงสิ่งของต่างๆ เช่น เสื้อผ้า เครื่องสำอาง และเครื่องประดับต่างๆ

ประเภทของการสื่อสารเชิงอวัจนะข้างต้นมีความสอดคล้องกับที่ ฌักทรี เทพพรธนะ และ อวยพร พานิช และคณะ (อ้างใน อมลิน ศิริสวัสดิ์, 2547 : 20) ได้แบ่งการสื่อสารเชิงอวัจนะออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. เทศภาษา ภาษาที่ปรากฏจากลักษณะของสถานที่ที่ทำการสื่อสารกันอยู่ ระยะห่างระหว่างบุคคลซึ่งแสดงถึงความหมายบางประการที่อยู่ในจิตสำนึกของผู้ที่กำลังสื่อสารกัน

2. กาลภาษา ภาษาที่ใช้เวลาเป็นเครื่องมือ เกิดจากการใช้เวลาในการสื่อสารเพื่อแสดงเจตนาของผู้ส่งสารที่ก่อให้เกิดความหมายเป็นพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้รับสาร

3. เนตรภาษา ภาษาที่สื่อจากดวงตา การใช้สายตาเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความประสงค์ และทัศนคติบางประการในตัวผู้ส่งสาร

4. สัมผัสภาษา การใช้สัมผัสเพื่อสื่อภาษา เป็นภาษาที่เกิดจากการสัมผัสเพื่อสื่อสารความรู้สึกและอารมณ์ ตลอดจนความปรารถนาที่ฝังลึกอยู่ในใจของผู้สื่อสารไปยังผู้รับสาร

5. อากาภาษา อวัจนะภาษาที่อยู่ในรูปของการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อสื่อสาร

6. วัตถุภาษา ภาษาที่เกิดจากการใช้และเลือกใช้วัตถุเพื่อแสดงถึงความหมายบางประการ เช่น เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ

7. ปริภาษา ภาษาที่เกิดจากการใช้น้ำเสียงประกอบถ้อยคำที่พูดออกไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำประเภทของการสื่อสารเชิงอวัจนะภาษามาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถทางอวัจนะภาษาของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. อากาภาษา โดยพิจารณาจาก การเคลื่อนไหวของมือในรายการคัมภีร์ประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี

2. วัตถุภาษา โดยพิจารณาจาก การแต่งกายและการแสดงออกทางกายในรายการคัมภีร์ประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี

3.ปริภาษา โดยพิจารณาจาก การใช้น้ำเสียงเพื่อการสื่อสารในรายการคมธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี

ความสามารถในการตีความ (Interpretive Competence)

Trenholm and Jensen กล่าวว่า (Trenholm and Jensen, 2000 : 13) เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเราจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสาร และสิ่งนี้เรียกว่าความสามารถในการตีความ หมายถึง ความสามารถที่จะอธิบาย จัดการ และตีความปฏิสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ แม้ว่าเราอาศัยอยู่ในโลกแห่งการสื่อสารที่เต็มไปด้วยสิ่งเร้า แต่เราไม่สามารถสนใจกับทุกสิ่งได้ ดังนั้น เราต้องเรียนรู้ที่จะเก็บแต่ข้อมูลที่มีความสำคัญและไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ไม่ตรงประเด็น

หากท่านเคยอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย ท่านจะทราบดีว่าเป็นการยากที่จะแยกแยะความรู้สึกต่างๆ เช่น บุคคลที่เคยตั้งแคมป์เป็นครั้งแรกและนอนคนเดียวในเต็นท์ในกลางดึกสงัดแล้วได้ยินเสียงต่างๆ ที่ไม่คุ้นเคย และไม่สามารถอธิบายได้ว่าเป็นเสียงอะไรซึ่งเป็นเสียงที่คนที่มีประสบการณ์มาแล้วเห็นว่าไม่มีความสำคัญอะไร ผู้เริ่มหัดใหม่ไม่ว่าสถานการณ์ใดจะขาดประสบการณ์ในการตีความ โดยพวกเขาอาจไปสนใจกับรายละเอียดที่ไม่มีความหมายโดยที่มองข้ามข้อมูลสำคัญ อย่างไรก็ตามหากพวกเขามีความสามารถในการตีความพวกเขาจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วว่าสิ่งใดสำคัญสิ่งใดไม่สำคัญ

ความต้องการตีความได้อย่างถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญมากในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ เราต้องเข้าใจสถานการณ์ที่เราอยู่ในเหตุการณ์และต้องเข้าใจลักษณะนิสัยของบุคคลที่เราต้องติดต่อพูดคุยด้วย หากเราไม่มีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบุคคลหรือสถานการณ์เราก็มีแนวโน้มที่จะผิดพลาดสูง ความสามารถในการตีความจะช่วยให้เราประเมินสถานการณ์และผู้คนที่ได้ เช่น การเรียกชื่อ การระบุคุณลักษณะเด่น และไม่สามารถหลีกเลี่ยงที่จะมีทัศนคติต่อพวกเขาได้ ถ้าหากเราตีความได้ เราก็จะสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม (Role Competence)

Trenholm and Jensen กล่าวว่า (Trenholm and Jensen, 2000 : 13) การสื่อสารเป็นกิจกรรมทางความร่วมมือ ความร่วมมือดังกล่าว คือ การติดต่อที่ซึ่งผู้คนที่ต้องปรับตัวเข้าหากันด้วยเหตุนี้การเลือกสารที่มีประสิทธิภาพต้องได้รับการตรวจสอบด้านวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้นเราจะนิยามความสามารถประเภทนี้ว่าเป็นความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เราต้องตระหนักว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมกับผู้ที่เราอาจจะพบเจอในแต่ละสถานการณ์ นอกจากนี้เราต้องสามารถรักษาเอกลักษณ์ทางสังคมของเราและผู้อื่น เพราะหากเราพลาดสารที่เราต้องการจะสื่ออาจจะไม่ได้รับการยอมรับ ในขณะที่พวกเราส่วนใหญ่ทำการเรียนรู้บรรทัดฐานในกลุ่มของพวกเรา บ่อยครั้งที่เกิดความผิดพลาดเมื่อเราจำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่รับการเลี้ยงดูแตกต่างจากเรา บุคคลที่ถูกพรากไปจากสิ่งแวดล้อมของเขาและอยู่ในที่มีสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิมมากมักจะขาดความสามารถทางบทบาท บทละครและภาพยนตร์มีบทบาทเช่นนี้อยู่มาก เช่น ภาพยนตร์เรื่อง *My Fair Lady* นางเอกที่อยู่ในฐานะยากจนและแล้วก็ได้มาอยู่สังคมชั้นสูง หรือภาพยนตร์ที่มีการย้อนอดีตและก้าวข้ามไปในอนาคตอย่างเรื่อง *Back to the Future* เป็นตัวอย่างที่ตัวละครต้องเรียนรู้วิธีการปฏิบัติตนเองใหม่

ความสามารถในการนำเสนอตัวตน (Self Competence)

Trenholm and Jensen กล่าวว่า (Trenholm and Jensen, 2000 : 14) การสื่อสารได้เป็นอย่างดีมิใช่เพียงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคมเท่านั้น บุคคลที่ปฏิบัติตามกรอบอย่างเคร่งครัดย่อมเป็นบุคคลที่ปล่อยให้สังคมเป็นตัวกำหนดตนเองโดยสมบูรณ์ หรือกลายเป็นหุ่นยนต์ทางสังคมนั่นเอง เราจึงตราบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลปลอมหรือเสแสร้งเพราะเขาขาดลักษณะที่สำคัญและจำเป็นที่พวกเราส่วนใหญ่ให้คุณค่าความเป็นปัจเจกบุคคลสูง เนื่องจากพวกเราทุกคนมีความเป็นตัวตนของตนเองด้านความนึกคิดและความรู้สึก ดังนั้น เราต้องแสดงความคิดหรือความรู้สึกในแบบฉบับของเรา ดังนั้น ส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งของความสามารถทางการสื่อสาร คือ ความสามารถในการนำเสนอตัวตนซึ่งเป็นความสามารถในการเลือกและนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเอง

ประการที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาความรู้สึกด้านคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลและลักษณะรูปแบบการสื่อสารในแต่ละบุคคล ความสำคัญของกระบวนการนี้คือการพัฒนาความเป็นตัวเองอย่างสมบูรณ์ (healthy self-concept) ถ้าหากความเป็นตัวเอง (ความเคารพตัวเองต่ำ) เราก็ดูเหมือนจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ในการสื่อสารในบางสถานการณ์ และทำการสื่อสารด้วยความลังเล ในทางตรงข้ามถ้าองค์ประกอบเป็นด้านบวกและเรามีการเคารพในตนเองสูงเราจะทำการสื่อสารด้วยความมั่นใจในหลายสถานการณ์ กล่าวคือ บุคคลที่ไม่มีความสามารถในบทบาทจะไม่มีรูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เป็นเพราะพวกเขาไม่แน่ใจว่าพวกเขาเป็นใคร ดังนั้นพวกเขาจึงประสบปัญหาในการแสดงความคิดและความรู้สึก

ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย (Goal Competence)

Trenholm and Jensen กล่าวว่า (Trenholm and Jensen, 2000 : 15) กระบวนการสุดท้ายที่มีความจำเป็นต่อความสามารถทางการสื่อสาร ได้แก่ การวางแผน กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการกำหนดเป้าหมายซึ่งหมายถึง ความสามารถในการตั้งเป้าหมาย คาดหมายถึงผลที่จะได้รับและเลือกวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าการสื่อสารไม่ทุกอย่างจะเป็นแบบทำการสื่อสารเป็นอย่างดี แต่การสื่อสารหลายสถานการณ์จะเกี่ยวข้องกับ “การเลือกคำพูดแบบมีกลยุทธ์” ที่จะสร้างตัวเลือกต่างๆ ของสารได้อย่างเพียงพอ ผู้ทำการสื่อสารต้องทราบสิ่งที่เขาพยายามต้องการให้บรรลุผลและชุดอุปสรรคที่อยู่ในทางของการบรรลุเป้าหมาย รวมถึงการค้นหาวิธีปฏิบัติที่จะเอาชนะอุปสรรคได้ ขั้นตอนเหล่านี้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของกลุ่มพนักงานขายซึ่งพวกเขามักจะวางแผนการเข้าถึงอย่างระมัดระวังเป็นให้บรรลุเป้าหมายของพวกเขา การวางแผนทุกวันก่อให้เกิดความสร้างสรรค์และความสามารถในการคิดหาหนทางได้อย่างมากมาย

ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายไม่สามารถได้มาอย่างง่ายดายถ้าเราขาดความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย เราก็จะมีทางเลือกทางพฤติกรรมน้อย เราจะไม่รู้ว่าจะเข้าหาบุคคลอื่นอย่างไรหรือไม่รู้ว่าจะทำอะไร เมื่อเราเกิดความตั้งใจบุคคลที่ไม่มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายไม่สามารถจินตนาการโลกที่ซึ่งผู้อื่นเห็นได้ และขอบเขตพฤติกรรมของพวกเขามีจำกัด พวกเขาไม่รู้ว่าจะต้องการอ้างเหตุผลหรือร้องขอได้อย่างไร พวกเขาอาจคิดว่าวิธีการในการสื่อสารไม่เป็นผลแต่พวกเขาไม่ทราบว่าทำอะไรกับมันดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเรื่องความสามารถทางการสื่อสาร โดยนำแบบจำลองความสามารถทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของ Trenholm & Jensen มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสาร ดังนี้

1. ความสามารถในการตีความ คือ ความสามารถที่จะอธิบาย จัดการ และตีความปฏิสัมพันธ์ภายใต้เงื่อนไขต่างๆ โดยรู้ว่าจะประเมินผู้รับสารและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างไร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ คือ

1.1 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ความเข้าใจสถานการณ์

2. ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม คือ ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมได้เหมาะสมกับกาลเทศะโดยรู้กาลเทศะและบรรทัดฐานทางสังคม ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ คือ บทบาททางสังคมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

3. ความสามารถในการนำเสนอตัวตน คือ ความสามารถในการเลือกและนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองโดยรู้ว่าตนเองต้องการเป็นคนอย่างไรในสถานการณ์หนึ่งและจะสื่อสารให้บุคคลอื่นรู้จักตนเองได้อย่างไร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ คือ การนำเสนอตัวตนของพระมหากษัตริย์ วชิรเมธี

4. ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย ความสามารถในการตั้งเป้าหมาย คาดหมายถึงผลที่จะได้รับ และเลือกวิธีการที่มีประสิทธิภาพ โดยรู้ว่าจะบรรลุเป้าหมายทางการสื่อสารอย่างดีที่สุดได้อย่างไร โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

5. ความสามารถทางสาร คือ ความสามารถในการแปลหรือตีความปฏิกิริยาให้เป็นสาระเฉพาะได้โดยที่บุคคลอื่นสามารถเข้าใจและโต้ตอบได้ โดยรู้ว่าจะใช้วัจนะภาษา อวัจนะภาษา และควบคุมความสัมพันธ์อย่างไร โดยผู้วิจัยมีประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ความสามารถทางวัจนะภาษา คือ ความสามารถในการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ คือ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

5.2 ความสามารถทางอวัจนะภาษา คือ ความสามารถในการดำเนินการและการใช้ท่าทาง น้ำเสียง และการแต่งกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้

- อากาษา โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์การแสดงออกทางมือ
- วัตถุภาษา โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์การแต่งกาย
- ปริภาษา โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์การเน้นน้ำเสียง

5.3 ความสามารถทางความสัมพันธ์ คือ ความสามารถในการดำเนินการและสร้างสารที่สื่อประเภทของความสัมพันธ์ที่ต้องการในช่วงเวลานั้นๆ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ คือ การออกแบบสาร

3. หลักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

3.1 หลักการเขียนบทความ

ปราณี สุรสิทธิ์ (ปราณี สุรสิทธิ์, 2549 : 137) กล่าวว่า การเขียนบทความจะต้องดำเนินการเขียนตามโครงสร้างของการเขียนบทความ ตั้งแต่ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความสรุป

การเขียนชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกที่ผู้อ่านเห็น ดังนั้น จึงต้องหาจุดเน้นให้เด่นสะดุดตา ต้องหาคำหรือความหมายที่คลุมเนื้อหา มีความกะทัดรัดชัดเจน ส่วนความสั้น-ยาว ของชื่อเรื่อง ขึ้นอยู่กับสำนักพิมพ์ บางสำนักพิมพ์กำหนดขอบทความยาว 2-3 บรรทัด แต่บางแห่งอาจกำหนด ขอบทความยาวเพียง 5-6 คำ เท่านั้น สิ่งที่เป็นข้อห้ามในการตั้งชื่อเรื่อง คือ ห้ามตั้งชื่อที่ชี้นำไปทางอบายมุข หรือคำที่ให้เกิดได้เป็น 2 แง่ 2 มุม

ประเภทของชื่อเรื่อง ถ้าเราสังเกตบทความที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน และรายสัปดาห์ ตลอดจนนิตยสาร วารสาร จะเห็นว่าการตั้งชื่อเรื่องหลากหลายประเภท ซึ่งพอ ประมวลได้ดังนี้

1. ประเภทเรียกความสนใจ (Striking) เช่น “เหยื่อ” “พัฒนาคนเพื่อคน” “ความแข็งแกร่งในวันสตรีสากล”
2. ประเภทขั้วและลึกลับ (Provocative and Mysterious) เช่น “เจ้าจำปีสาย การบินอันตราย” “ปลวกในเรื่อรอ ‘วิจิต’ ลังมา” “รัฐสร้างภาพหลอนซบหน้าตาพ่อค้า” “พฤษภาอาถรรพณ์?”
3. ประเภทคำระบุเรื่อง (Label) เช่น “สังคมที่ปรารถนา” “‘อีดี’ จวบ ไซยศาสน์ กับโอกาสงามยิ่งของ ‘ชาติพัฒนา’ กรณี สป.ก.4-01” “กรณีการจัดซื้อเรือดำน้ำภาพสะท้อนการเมืองไทย”
4. ประเภทโคลงกลอนรวมทั้งสำนวนต่างๆ (Paraphrase Include Pun) เช่น “พรรคชาติไทย 20 ปี กับฝันไกลไปให้ถึงดวงดาว” “สาธารณชนมองเห็นเป็นคุปปลาซ้องเดียวกัน” “เอือกสุดท้าย สปอร์ตคอมเพล็กซ์ ขายผ้าเอาหน้ารอด”
5. ประเภทบอกเล่า (Declarative) เช่น “ไทยกับการเข้าสู่ยุค ‘ไอที’ รัฐบาลต้อง มีวิสัยทัศน์” “จากกรุงเทพฯ ถึงโอซาก้าและโกเบ คนไทยกับโศกนาฏกรรมของญี่ปุ่น”
6. ประเภทคำถาม (Question) เช่น “น้ำมันเถื่อนกับใครรับผิดชอบ” “สิงคโปร์เมืองสะอาด...เขาทำได้อย่างไร” “ข้อสังเกตเรื่องศัพท์บัญญัติ Vision ควรแปลอย่างไรดี” “พระสงฆ์ควรรู้โหราศาสตร์หรือไม่” “คำถามจากเชียงใหม่ ‘ซีเกมส์’ ของใครกันแน่!”
7. ประเภทคุยกับผู้อ่าน (Direct Address)
8. ประเภทอ้างคำพูด (Quotation) เช่น “ชาติ กอบจิตติ งานเลี้ยงของผมเลิกไปแล้ว ผมเมาแล้ว” “หลวงพ่อกุณเปิดใจ ถูยอมรับทำคนลุ่มหลงวัตถุมงคล เพราะสังคมมันนิยม”
9. ประเภทใช้คำอุทาน (Exclamation) เช่น “ระวัง! แก้วรัฐธรรมนูญ นำสู่วิกฤตทางการเมือง”

10. ประเภทเล่นคำสัมผัสอักษร (Rhyme and Alliteration) เช่น “ชวน 3 ‘เรียบร้อย’ แต่ไม่ ‘ราบเรียบ’ ” “ประชาธิปไตย-ชาติพัฒนา...พักรบไม่ใช่พบรัก” “วิวาทะ ขยะกทม. บ่วงรัดคอนักการเมือง”

11. ประเภทสมดุลและขัดแย้ง (Balance and Contrast) เช่น “รักษาคติ-หลงชาติ” “เข้าใจเขา เข้าใจเรา และเข้าใจโลก” “กระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค หรือกระจายความหายนะไปสู่ชนบท”

12. ประเภทชวนขัน (Humour) เช่น “ล่ำไส้ใหญ่สัจจร” “ปรับเงินเดือนไม่จุใจ เรื่องของ ‘เทวดา’ จี๋ป่น”

13. ประเภทยกย่อง (Blurb) เช่น “สดุดี ศรีบูรพา” “อริสรา อม้นตกุล นักบุญ” “ครูผู้จากไป”

14. ประเภทคำเปรียบเทียบกับขั้นสูง (Superlative) เช่น “คือกระบี่ไร้ใจ” “ฉัตรแก้วกัน-เทศ”

การเขียนความนำ

ความนำเป็นส่วนของการกล่าวเปิดเรื่อง เพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจใคร่รู้และกระหายที่จะอ่านต่อไป การเขียนความนำทำได้หลายวิธี โดยทั่วไปที่นิยมเขียนกันอยู่มีวิธีเขียน ดังนี้

1. ความนำที่เป็นข่าว มักใช้กับเรื่องที่มีข่าวเป็นต้นเหตุให้เกิดความคิดในเรื่องที่จะเขียน

ตัวอย่าง จากการโหมโรงปราศรัยใหญ่ที่จังหวัดตรังของพรรคประชาธิปัตย์ที่ผ่านมา นั้น แม้ว่านายกฯ ชวน และ สส. พรรคประชาธิปัตย์ จะดาหน้ากันออกมาปฏิเสธว่าไม่ใช่การหยั่งคะแนนเสียงของนายกฯ ชวน หรือการเลือกตั้งล่วงหน้า แต่แหล่งข่าวระดับลึกในพรรคประชาธิปัตย์ก็มากระซิบที่ข้างหูผมว่า “นายกฯ ชวน” ได้กำชับรัฐมนตรีของพรรคห้ามเดินทางไปต่างประเทศชั่วคราวในระยะนี้

2. ความนำประเภทคุยกับผู้อ่าน (Direct Address) ผู้เขียนแสดงความเป็นกันเองกับผู้อ่านด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นการพูดด้วยภาษาปาก และภาษาถึงแบบแผน

ตัวอย่างที่ 1 เริ่มมาได้ 2 วันแล้วนะครับ สำนักงาน “ก้าวไกลไทยทำ” หรือ “บีโอไอแฟร์ 95” ที่ทำเรือพาณิชย์แหลมฉบัง อันโด่งดังสุดขีดขณะนี้

ตัวอย่างที่ 2 มีผู้ใหญ่ที่เป็นห่วงชาติบ้านเมือง ฝากให้ผมวิจารณ์พรรคประชาธิปัตย์ที่พยายามสร้างภาพให้ประเทศไทยมีการแบ่งเป็นพวก เป็นก๊ก เป็นภาค จากการที่ได้ปราศรัยหาเสียงครั้งใหญ่ที่จังหวัดตรังบ้านของ นายกฯ ชวน หลีกภัย เมื่อวันที่ 25 เดือนที่แล้ว

3. ความน่าประเทสรูปความสำคัญ (Summary) เป็นการนำประเด็นสำคัญของเรื่องมาเกริ่น ทำให้ผู้อ่านทราบก่อนว่าต่อไปผู้เขียนจะกล่าวถึงอะไร

ตัวอย่าง “ระหว่างปลายสัปดาห์ที่ผ่านมาเกิดปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญๆ ในไทยถึง 2 เรื่องใหญ่ด้วยกัน เรื่องแรกเป็นเรื่องธนาคารแห่งประเทศไทยขึ้นอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานอีก 1 เปอร์เซ็นต์ เป็นการขึ้นในอัตราที่สูง เพราะขึ้นแค่ 0.5 เปอร์เซ็นต์ ก็เป็นการขึ้นมาที่มากมายแล้ว ด้วยเหตุผลต้องการสกัดกั้นคนไทยใช้สินค้าฟุ่มเฟือย และเรื่องที่ 2 ค่าเงินบาทของไทยเมื่อเทียบกับดอลลาร์สหรัฐฯ แข็งตัวอย่างมากจนน่าตกใจ”

4. ความน่าประเทสใช้สำนวน คำคม

ตัวอย่าง “ปลาใหญ่คายน้ำตื้น โบราณกล่าวไว้ไม่ผิดเลย นักธุรกิจยักษ์ เช่น ทักษิณ ชินวัตร นั้นฟันฝ่ามรสุมชีวิตมาอย่างโชกโชน ประสบความสำเร็จมั่งคั่งร่ำรวยมหาศาล กระทั่งได้รับเชิญให้เข้าร่วมรัฐบาล นั่งตำแหน่งรัฐมนตรีต่างประเทศอย่างผ่าเผย แต่กลับตกม้าตายเองง่ายๆ ด้วยเกมการเมืองเรื่องรัฐธรรมนูญเท่านั้น”

5. ความน่าแบบเรียกร้อยความสนใจ (Striking) เป็นการนำเหตุการณ์สำคัญมานำเข้าสู่เรื่อง คล้ายกับความน่าที่เป็นข่าวแต่เหตุการณ์นั้นมีผลกระทบต่อสถานะสังคมเศรษฐกิจอย่างสูงมาก

ตัวอย่าง “ยังติดตามก็ยังเสียวกรับ กับเรื่องราวของเบริงส์ธนาคารของตระกูลผู้ดีในอังกฤษที่มีอายุเก่าแก่กว่าสองร้อยปีที่ผ่านมาแจ้งโดยมือของนักค้าตราสารอนาคตวัยแค่ 28 ปี นายนิโคลาส ดับบลิวสตัน ที่กำลังติดคุกชั่วคราวอยู่ที่ประเทศเยอรมนี น่าเป็นอุทาหรณ์อย่างยิ่งต่อระบบการเงินไทยที่กำลังพัฒนาไปสู่ระบบเสรีตามกระแสโลกาภิวัตน์”

6. ความน่าประเทสบรรยาย (Narrative) เป็นการบรรยายเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่อง

ตัวอย่าง วันสตรีสากลซึ่งผ่านไปเมื่อวันที่ 8 มีนาคมนี้เอง มีสตรีจากหลายกลุ่มหลายอาชีพ ออกมาแสดงพลัง และบอกเล่าเก้าสิบถึงปัญหาผู้หญิงอย่างเคยเช่นทุกปี น่าสนใจว่ากลุ่มที่ออกมาเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ให้กับสตรีในประเทศอย่างสม่ำเสมอและอย่างจริงจัง

7. ความน่าประเทสอ้างคำพูด (Quotation) ความน่าประเทสนี้จะนำคำพูดของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องมาปูพื้นฐานความเข้าใจให้กับผู้อ่าน

ตัวอย่าง “เราโชคดีที่เริ่มรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมก่อนประเทศอื่น และรัฐบาลพยายามรณรงค์ต่อไป จนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้” เป็นคำกล่าวของนายอับดุล ลาตา มูกี รัฐมนตรีกระทรวงสิ่งแวดล้อมสิงคโปร์ต่อสื่อมวลชนหลายแขนงด้วยกันเมื่อไม่นานมานี้

8. ความน่าประเทหอธิบาย (Description) เป็นการขึ้นตรงแบบตรงไปตรงมา เข้าถึงจุดโดยทันที

ตัวอย่าง “ศาลในระบบประชาธิปไตยมีความหมายเฉพาะต่างจากศาลในระบบอื่นๆ ศาลในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชก็ดี ระบบเผด็จการก็ดี ระบบคอมมิวนิสต์ก็ดีเป็นเพียงองค์กรหนึ่งของฝ่ายบริหาร และอยู่ภายใต้ของระบบบริหาร ส่วนศาลในระบบประชาธิปไตยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจยุติธรรมมิได้อยู่ใ้อำนาจฝ่ายบริหาร เพราะระบบการแยกอำนาจของระบบประชาธิปไตยมีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารหรือรัฐซึ่งมีอำนาจในการบริหารบ้านเมืองใช้อำนาจนั้นกดขี่ข่มเหงประชาชนในระบบอื่นๆ ศาลอาจป้องกันการข่มเหงกันเองระหว่างประชาชนได้ แต่ป้องกันรัฐข่มเหงประชาชนไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ประเทศประชาธิปไตยจึงภูมิใจกับความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการซึ่งใช้ผ่านทางศาล”

9. ความน่าประเทหคำถาม (Question) เป็นการกระตุ้นผู้อ่านโดยตั้งคำถาม ให้ผู้อ่านคิดตอบและติดตามเรื่องราวต่อไป

ตัวอย่าง ในการสัมมนา “แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8” ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือ “สภาพัฒน์” หาช้อสรุปจากประชาชนทุกสาขาอาชีพกว่า 1,500 คน เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา มีการถามกันขึ้นมาว่าอุปสรรคของการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาจนพัฒนาไปสร้างปัญหาตามมามากมายนั้นเกิดจากอะไร

10. ความน่าประเทหตกใจ (Shocking) เป็นการนำเหตุการณ์ร้าย หรือรุนแรงมาเกริ่นนำให้ผู้อ่านติดตามต่อไป

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2538 เวลา 05.46 น. (เวลาในญี่ปุ่น) ได้เกิดแผ่นดินไหวครั้งรุนแรงที่สุดในภาคตะวันตกของญี่ปุ่นในเขตคันไซ จุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวอยู่ห่างจากเกาะอวาจิไปทางใต้ 20 กิโลเมตร เกาะนี้อยู่ในทะเลในเซโต วัดแรงสั่นสะเทือนได้ 7.2 ริกเตอร์ ซึ่งเป็นมาตรฐานสากล และวัดได้ 7 หน่วยวัดของญี่ปุ่นซึ่งนับว่ารุนแรงที่สุดของมาตราวัดหมายความว่าถึงจุดนี้บ้านเรือนมากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์พังทลายเกิดแผ่นดินถล่ม แผ่นดินแยกชั้นหินเลื่อน

11. ความน่าประเทหปริศนา (Enigma) เป็นความน่าที่ก่อให้เกิดความสงสัยเคลือบแคลงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง การจัดซื้อวิทยุมือถือจำนวน 45,676 เครื่อง ในวงเงิน 541,488,000 บาท ของกรมตำรวจกลับต้องเกิดเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมา เมื่อมีหลายๆ บริษัทที่เคยเข้าประมูล

ทำหนังสือเรียนไปยังสำนักนายกรัฐมนตรี และ รมว.มหาดไทย ขอให้พิจารณยกเลิกการจัดซื้อครั้งนี้

การเขียนส่วนเนื้อเรื่อง

สุทธิ ตัดติยะ (สุทธิ ตัดติยะ, 2552 : 39) กล่าวว่า ส่วนเนื้อเรื่อง (Body) ประกอบด้วย ย่อหน้า (Paragraphs) มากกว่าหนึ่งย่อหน้า และในหนึ่งย่อหน้าประกอบด้วย ประโยคใจความสำคัญ (Topic sentence) และประโยครองหรือประโยคสนับสนุน (Support sentence) และประโยคสรุปความหรือประโยคส่งความ (Conclusion sentence) ไปย่อหน้าถัดไป

ส่วนเนื้อเรื่องนับว่าเป็นส่วนที่ยาวที่สุดของงานเขียน เนื้อเรื่องจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับ การเลือกเรื่อง การวางโครงเรื่อง และการจัดลำดับเรื่องอย่างเหมาะสมให้สอดคล้องและสัมพันธ์กันตั้งแต่ต้นเรื่องจนจบเรื่อง โดยมีความคิดเห็นและมีข้อมูลหลักฐานน่าเชื่อถือ การเขียนเนื้อเรื่องที่ดี ผู้เขียนจะต้องเลือกลักษณะของเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเขียนและสำนวนโวหาร ลักษณะเนื้อหาของส่วนเนื้อเรื่อง มี 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เนื้อหาเชิงเล่าเรื่องหรือเชิงประวัติ

เนื้อหาเชิงเล่าเรื่องหรือเชิงประวัติ หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติของบุคคล สัตว์ สถานที่ หรือเหตุการณ์ การเขียนจะอยู่ในลักษณะเป็นการเล่าเรื่องจากข้อเท็จจริงตามลำดับก่อนหลังโดยใช้วิธีการบรรยายความเล่าเรื่อง อาจแบ่งตามลำดับหัวข้อย่อย หรือตามความคิดเห็นของผู้เขียนลักษณะเนื้อหาแบบนี้มีรูปแบบเพื่อวัตถุประสงค์ของการเล่าเรื่อง

ตัวอย่าง จากวันนั้น... เป็นเวลายาวนานร่วมสามสิบปีที่สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา (สวศ.) กรมประชาสัมพันธ์แห่งนี้ ได้ให้บริการด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดไม่ว่าในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน หรือการศึกษาทางไกล ...จนถึงวันนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนไปสังกัดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร เป็น “คลื่นแห่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย” และก้าวสู่ “มิติใหม่ของการเป็นวิทยุเพื่อการศึกษาที่มีความทันสมัย มีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในลักษณะการเรียนรู้ตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มวัยตลอดชีวิต ที่มา : รัชณี กอไผ่แก้ว. ๒๕๕๑ : ๘๒

2. เนื้อหาเชิงให้ความรู้

เนื้อหาเชิงให้ความรู้ หมายถึง เนื้อหาที่ต้องการแสดงถึงความรู้หรือประสบการณ์ของผู้เขียน การเขียนอยู่ในลักษณะเชิงวิชาการและให้ความรู้โดยมีวัตถุประสงค์ของการเขียนเพื่ออธิบายและมีความประสงค์ให้ผู้อ่านได้รับทราบและเข้าใจในสาระของเนื้อหา

ตัวอย่าง ด้วยเหตุนี้ ในยุคสมัยที่เทคโนโลยีพัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สวท. ได้พัฒนาสื่อที่เรียกว่าเป็น “New Media” ขึ้นมาด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างช่องทางการแข่งขันและเป็นช่องทางที่จะเพิ่มโอกาสรับรู้ของประชาชนอีกช่องทางหนึ่ง แม้ว่าเราจะได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการในด้านนี้ในระดับหนึ่งแล้วก็ตามแต่ยังมีสิ่งที่จะต้องเร่งแก้ไขให้ก้าวหน้าขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาที่น่าสนใจต่อสาธารณะในฐานะที่เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติซึ่งต้องเน้นถึงค่านิยม วัฒนธรรมไทย ความเป็นคนไทย ความรักชาติ ความมีวินัย ความสามัคคีของคนในชาติ และความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังเพื่อให้มีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งตลอดเวลา และในขณะเดียวกันก็ให้ทั้งความรู้ ความบันเทิง (Edutainment) แก่ประชาชนผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังนำความรู้จากการฟังไปต่อยอดพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละคนอีกทางหนึ่งด้วย ดังที่เราเริ่มจึงเกิดประจักษ์สถานียุ่ว่า “วิทยุแห่งประเทศไทย ให้ความรู้คู่ความสุข” ที่มา : กรมประชาสัมพันธ์. ๒๕๕๑ : ๓๓

3. เนื้อหาเชิงให้ความคิดเห็น

เนื้อหาเชิงให้ความคิดเห็น หมายถึง เนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการแสดงความคิดเห็นหรือข้อคิดส่วนตัวโดยมีการนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริง เป็นหลักฐานยืนยันให้เป็นที่น่าเชื่อถืออาจจะเป็นการยกตัวอย่างหรือการเปรียบเทียบ วัตถุประสงค์ของลักษณะเนื้อหาเชิงให้ความคิดเห็น ผู้เขียนต้องอาศัยสำนวนโวหารประเภทบรรยายโวหารและสาธกโวหารมาเป็นหลักสำคัญในการเขียน

ตัวอย่าง จากวันนั้นถึงวันนี้ ๗๔ ปีผ่านไป พร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของกิจการวิทยุกระจายเสียงที่มีจำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงมากทั่วประเทศ และเทคโนโลยีด้านการถ่ายทอดเสียงก็พัฒนาขึ้นตามลำดับสามารถทำให้ผู้ฟังได้รับฟังเสียงที่ชัดเจนขึ้น และรับทราบเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ได้พร้อมกันทั่วประเทศ ดังเช่นในวันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี คนไทยทั่วประเทศต่างตั้งใจฟังการถ่ายทอดเสียงกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา นอกจากงานสำคัญดังกล่าวแล้วเราต้องยอมรับว่ามีประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่คอยนั่งเฝ้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงเพื่อรับฟังการถ่ายทอดเสียงการออกสลาอย่างใจจดใจจ่อ

เป็นตัวอย่างอันสำคัญของการถ่ายทอดเสียงที่มีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของประชาชนไทย
ที่มา : พิไลสิริ ทองพรม. ๒๕๕๑ : ๔๖

4. เนื้อหาเชิงให้ความรู้สึก

เนื้อหาเชิงให้ความรู้สึก หมายถึง เนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการแสดงความรู้สึกส่วนตัวเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกโน้มน้าวคล้อยตาม ใช้วิธีการพรรณนาเป็นหลักด้วยสำนวนโวหารพรรณนาโวหารและอุปมาโวหาร

ตัวอย่าง บ่ายอ่อนๆ ของวันอาทิตย์ที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๐ ณ สนามบินสุวรรณภูมิ ผู้คนมากมายเดินทางไปยุโรป ออสเตรเลีย หรือแม้กระทั่งในเอเชีย แต่แถวเช็คอินของสายการบินแห่งชาติอิสลาเอล “แอลอัล” (EI LI) ไม่มีคนมากนัก เพื่อป้องกันเหตุรุนแรงจึงต้องมีเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยตรวจสอบและถามคำถามมากมายก่อนจัดการเรื่องที่นั่งบนเครื่องบินและก่อนขึ้นเครื่องอีกครั้ง มองไปรอบๆ ตัว เห็นหนุ่มสาวจมูกโด่ง ตัวโต ผิวขาว ผมสีอ่อนจำนวนมากก็เริ่มสงสัยว่าเป็นการเดินทางไปตะวันออกกลาง (Middle East) หรือว่าไปยุโรปกันแน่ ส่วนคนไทยที่เดินทางในเที่ยวบินเที่ยวเดียวกันน่าจะเป็นผู้ใช้แรงงานและไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษมากนัก ดังนั้น ในทุกขั้นตอนจึงมีการใช้ภาษาไทยควบคู่ไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบความปลอดภัยก็มีเจ้าหน้าที่คนไทยขึ้นไป บนเครื่องก็มีประกาศภาษาไทยควบคู่กับภาษาอังกฤษและอีกภาษาที่ไม่คุ้นหูมากนัก คือ ภาษาราชการของรัฐอิสราเอล “ฮิบรู” (Gebrew) ที่มา : ตรี บุญเจือ. ๒๕๕๐ : ๔๗

5. เนื้อหาเชิงคติสอนใจ

เนื้อหาเชิงคติสอนใจ หมายถึง เนื้อหาที่ผู้เขียนมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกตระหนักและจิตสำนึกในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง การเขียนลักษณะเพื่อสอนให้เป็นคนดี โดยการยกเอาคำพูด กระวีกรรม สุภาษิต หรือตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีของบุคคล และนำมาเขียนในลักษณะของการบรรยาย การอบรม การชี้แจง การสั่งสอน และการเปรียบเทียบ

ตัวอย่าง การเป็นคนที่มีอารมณ์เย็นอยู่เสมอเป็นเรื่องที่ดี แต่กับสถานการณ์ในปัจจุบันหากอารมณ์เย็นอยู่ตลอดเวลาอาจทำให้ขาดแรงกระตุ้นที่จะผลักดันในการเอาชนะสถานการณ์ที่มีปัญหา การไม่มีอารมณ์โกรธเสียเลยจึงไม่ใช่เรื่องที่ดี เช่นเดียวกับความโกรธที่มากเกินไปก็ไม่ดีอีก ทางที่ถูกควรปล่อยให้มีอารมณ์โกรธได้บ้างแต่ไม่มากเกินไป ออกจะเป็นลักษณะของ “ความไม่พอใจ” แต่น้อยๆ พอที่จะเป็นยาชูกำลังหรือเป็นพริกป่นพอที่จะทำให้ชีวิตมีรสชาติบ้าง ที่มา : เทิดศักดิ์ เดชคง. ๒๕๕๒ : ๘๔

การเขียนสรุป

ปราณี สุรสิทธิ์ (ปราณี สุรสิทธิ์, 2549 : 146) กล่าวว่า ความสรุป คือ การทิ้งท้ายเรื่องหรือปิดเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเจตนารมณ์ของผู้เขียน และเป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนเพื่อให้ผู้อ่านนำไปคิดต่อ การเขียนความสรุปมีหลายลักษณะด้วยกันที่สำคัญมี ดังนี้

1. ความสรุปประเภทเขียนให้สอดคล้องกับความนำ

ตัวอย่าง ชื่อเรื่อง เจ้าปีศาจการบินอันตรายปลวกในเรือนรอ “วิจิต” สั่งฆ่า

ความนำ ครั้งหนึ่งการบินไทยเคยถูกยอมรับและจัดอันดับให้เป็นสายการบินอันดับหนึ่งของโลก แต่ถึงวันนี้ เรื่องดังกล่าวกลายเป็นเพียงตำนานที่คนการบินไทยรุ่นปู่รุ่นย่าบันทึกไว้ในความทรงจำ สำหรับเล่าให้พนักงานรุ่นหลานฟังเท่านั้น

ความสรุป ทุกวันนี้แม้ภาพการบินไทยออกมาค่อนข้างเสียหาย แต่เมื่อสาวไปมักเกิดจากการชักนำองค์กรในทางผิด ทำให้คนดีๆ ที่มีอยู่อีกมากไม่สามารถเติบโตได้สุดท้ายก็อยู่ที่วิจิต และครีมทิมของอเมริกาจะตัดสินใจฆ่าปลวกในเรือนการบินไทยหรือไม่ เพื่อให้โอกาสคนดีๆ ที่มีอยู่ ขึ้นมาสร้างความสง่างามของสายการบินแห่งชาติให้กลับคืนมาอีกครั้ง

2. ความสรุปประเภทอ้างสำนวนสุภาษิต คำคม

ตัวอย่าง ขอบบทความเรื่องนี้คงพระพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้คบคนเลวย่อมเลวลงคบคนเสมอกันย่อมไม่เลว คบคนประเสริฐกว่าย่อมดีขึ้นทันทีเพราะฉะนั้นควรคบคนที่ยิ่งกว่าตน (โดยคุณธรรม)” (พระไตรปิฎก เล่มที่ 20 ข้อ 465)

3. ความสรุปแบบบรรยาย

ตัวอย่าง กรณีศึกษาของนายแบงก์ใหญ่แห่งค่ายบัวหลวงสอนลูก นับว่ามีประโยชน์ไม่มากนักน้อยต่อครอบครัวไทยในปัจจุบัน สังคมจะดีได้ต้องเริ่มจากครอบครัวก่อน ท่ามกลางภาระงานที่ยุ่งเหยิงและปัญหาจราจรที่ทำให้คนกรุงเทพฯ เป็นโรคประสาท ใช้ชีวิตอยู่บนท้องถนนเป็นเวลานาน กลับบ้านไม่เป็นเวลา ถ้าท่านมีโอกาสกลับบ้านได้เร็ว “ขอเวลาเพียงน้อยนิดให้กับลูกบ้าง ครอบครัวจะสดใสและเป็นสุขอย่างครอบครัวนี้ เพราะได้ใกล้ชิดดูแลลูกนั่นเอง”

4. ความสรุปแบบอธิบาย

ตัวอย่าง อีกอย่างที่ไม่ควรมองข้ามคือ การแข่งขันในการค้าน้ำมันจะมีการแข่งขันที่รุนแรงมากในอนาคต ดังนั้น การพยายามหาทุนเพื่อที่จะเตรียมพร้อมไว้แข่งขัน และการพยายามหาเอาต์เล็ตหรือเปิดหน้าปั้มมากๆ จำหน่ายได้แล้ว หากต่อไปจะมีการลงทุนสร้างโรงกลั่นน้ำมันเพื่อที่จะให้ได้ทางหนึ่งจะแข่งขันกับบริษัทน้ำมันรายใหญ่ ที่มีอยู่ เมื่อสร้างฐานช่องทางกำไรเต็มเม็ดเต็มหน่วยก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยาก ตรงนี้เองที่เป็นปัจจัยที่น้ำมันเถื่อนทะลักเข้ามา มาก และอย่าลืมว่าในปี 38-39 โรงกลั่นน้ำมันอีก 2 แห่งจะแล้วเสร็จ ซึ่งเท่ากับว่าจะมีน้ำมันสำเร็จรูปเข้าสู่ตลาดอีกไม่

น้อยกว่า 265,000 บาร์เรล เท่ากับตลาดต่อนั้นก็จะร้อนจัดอาจปรอทแตกได้ สงครามน้ำมันเดือน
พฤษภาคมจะเริ่มต้นเท่านั้น

5. ความสรุปแบบอ้างคำพูด

ตัวอย่าง การเมืองในยุคปัจจุบันกำลังถูกทำให้มีภาพลบ เป็นภาพของการใช้
โวหารหาเหตุผลเพื่อจุดสุดท้าย คือ ผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง นักเลือกตั้งต้องคำนึงถึง
และแยกแยะว่าประเด็นใดจะนำความเสียหายมาสู่ประเทศชาติโดยส่วนรวมถ้ามิว่าคำนึงถึงแต่การ
สร้างภาพ การหาเสียง ผู้รับผิดชอบทั้งนักเลือกตั้งและผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ควรจะตรึก
ตรองเสียก่อนจะพูดอะไรออกมา อย่าให้เป็นแบบที่ คุณไทรรงค์ สุวรรณศิริ เคยกล่าวบ่อยๆ เลยกว่า
เลยว่า “เป็นคำพูดที่ไม่ได้ผ่านสมอง”

6. ความสรุปแบบสรุปจบ

ตัวอย่าง สังคมจึงชี้ไว้ชัดเจนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่คน แม้ประเด็นวันมาฆบูชา
และวันวาเลนไทน์หากจะนำมาสู่การสร้างสรรค์ร่วมกันได้คงต้องมองทั้งสองด้านให้เข้าถึงแก่น
และเห็นว่าเป็นสิ่งอยู่บนรากฐานเดียวกัน ซึ่งคงไม่เพียงมองเห็นโอกาสช่วยสังคมเท่านั้นแต่ที่สำคัญ
กว่าน่าจะช่วยตัวเองให้ชีวิตเข้าถึงความสุขที่เป็นของจริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

7. ความสรุปประเภทคำถาม

ตัวอย่าง ที่สำคัญ คือ การเสนอข่าวด้วยความรับผิดชอบ ทั้งในแง่ความถูกต้อง
และความสุภาพทางภาษาและเป็นการสร้างหลักประกันในแง่สัญญาที่หนังสือพิมพ์ต่อสังคมว่า
ประชาชนก็จะสนับสนุนหนังสือพิมพ์ให้มีเสรีภาพต่อไปด้วยเช่นกัน แต่ที่ต้องขออนุญาตตัวเองก่อน
ก็คือ หนังสือพิมพ์เปิดใจกว้างรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากทั้งภายนอกและภายในสื่อมวลชนด้วยกัน
แค่ไหน เพราะเพียงแค่มิการเปิดตรวจสอบเรื่องพาดหัวข่าวนั้นก็มีหนังสือพิมพ์บางฉบับสั่งห้าม
นักข่าวในสังกัด “แสดงทัศนะ” กันแล้ว

8. ความสรุปประเภทย้ำเจตนา

ตัวอย่าง คนที่เข้าไปบวชนั้นสันดานก็ดี การอบรมก็ดี สกฏธรรมาภิบาลก็ดี นิสสัยความ
ประพฤติดีล้วนต่างกัน จี๋เหล้าหยาบ สิงห์คมกาว สูดไอระเหยก็มี ไม่เคยว่างจากพระศาสนา
คนที่เข้าไปบวชเป็นคนที่มีชีวิตวิญญูณ มิใช่ไม่แห้ง มิใช่ไร้ชีวิต แต่เป็นคนมีโลก โกรธ หลง
ใช้หลักพระศาสนาอบรมได้ก็มี ไม่ได้ก็มี ความจริงมีอยู่ดังกล่าวนั้น ผมจึงไม่เคยคิดเลิกทำบุญใส่
บาตรครับ

9. ความสรุปแบบประชิดประจัน

ตัวอย่าง สาเหตุที่ประชาชนไทยเป็นโรคอ้วนกันมาก มิใช่เพราะการพัฒนาด้าน
อาหารการกินตามปกติหากแต่เจ้าของแผนได้พัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อการขยายดังที่พวกตนได้

ผลประโยชน์มหาศาลนั้น คือกระตุ้นให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยและบริโภคตามการชักจูงโฆษณา ประชาชนที่ถูกพัฒนาให้ใช้แรงงานก็กลายเป็นสัตว์เลี้ยวประเภทไขมันมากในปลายแผน 7 หรืออาจจะกล่าวโดยสรุปว่า พัฒนาจากควายไปเป็นหมู ก็ว่าได้ รวมความแล้ว การพัฒนาตลอดมาได้นัยนัยธรรมที่ว่าใครเป็นผู้เขียนแผน ย่อมจะใช้แผนนั้นให้เป็นประโยชน์แก่พวกตน

10. ความสรุปแบบฝากข้อคิด

ตัวอย่าง ถ้าหากทุกฝ่ายไม่ร่วมมือกันคิดแก้ไขอย่างจริงจัง หากแต่มากังวลสนใจอยู่กับอำนาจและผลประโยชน์ของตนและของพรรคกันอยู่แล้ว ระบบรัฐบาลไทยคงไปไม่รอดอย่างแน่นอน หากแต่จะต้องถูกชักจูงไปสู่ระบบเผด็จการแบบใดแบบหนึ่งอย่างแน่นอน ถ้าหากทุกฝ่ายยังหลงเข้าใจผิดว่าระบอบการปกครองที่ใช้กันอยู่ในบ้านเมืองเวลานี้เป็นประชาธิปไตยแล้ว

11. ความสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ

ตัวอย่าง รัฐบาลไทยควรเริ่มเปิดฉากการเจรจากับญี่ปุ่นในแนวทางรูก้าง มิใช่มัดแต่ลำหลัง เสร็จแต่เพียงการขอความช่วยเหลือ การขอความร่วมมือ การสร้างสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ เท่านั้น ปัญหาแรงงานเป็นปัญหาใกล้ตัวที่รัฐบาลควรใส่ใจให้มากกว่านี้ นโยบายการทูตเพื่อประชาชนควรจะถูกหยิบยกขึ้นมาเจรจาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศบ้าง มิใช่ใส่ใจแต่ปัญหา ระหว่างประเทศของประเทศอื่นๆ เพียงเท่านั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำหลักการเขียนบทความมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถทางวัจนภาษา คือ การเขียนบทรายการคัมภีร์ประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี และการเขียนคอลัมน์ Answer Keys นิตยสาร Secret โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการวิเคราะห์ ดังนี้ ชื่อเรื่อง

- ประเภทเรียกความสนใจ โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้ภาษาโน้มน้าวใจ
- ประเภทขั้วและลึกลับ โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้คำที่ชวนค้นหาหรือลึกลับ
- ประเภทคำระบุเรื่อง โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่น่าสนใจ
- ประเภทโคลงกลอนรวมทั้งสำนวนต่างๆ โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้สำนวนหรือ

คำกลอน

- ประเภทบอกเล่า โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการกล่าวนำเข้าสู่เนื้อหา
- ประเภทคำถาม โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการตั้งคำถาม
- ประเภทคุยกับผู้อ่าน โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1
- ประเภทอ้างคำพูด โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการอ้างคำพูดผู้อื่น
- ประเภทใช้คำอุทาน โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้คำอุทาน
- ประเภทเล่นคำสัมผัสอักษร โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้คำสัมผัสตัวอักษร

- ประเภทสมมูลและขัดแย้ง โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้คำที่สมมูลหรือขัดแย้ง
- ประเภทชวนขัน โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้ภาษาที่ตลกขบขัน
- ประเภทยกย่อง โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการยกย่องสคู่ผู้อื่น
- ประเภทคำเปรียบเทียบกับชั้นสูง โดยพิจารณาจาก ชื่อเรื่องมีการใช้คำที่สละสลวย

ความนำ

- ความนำที่เป็นข่าว โดยพิจารณาจาก มีข่าวหรือสถานการณ์ในส่วนความนำ
- ความนำประเภทคุยกับผู้อ่าน โดยพิจารณาจาก มีการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 มีการพูดด้วยภาษาปากหรือภาษาถิ่นแบบแผนในส่วนความนำ
- ความนำประเภทสรุปความสำคัญ โดยพิจารณาจาก มีการสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องในส่วนความนำ
- ความนำประเภทใช้สำนวน คำคม โดยพิจารณาจาก มีสำนวน สุภาษิต คำคม ในส่วนความนำ
- ความนำแบบเรียกร้องความสนใจ โดยพิจารณาจาก มีข่าวหรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อสถานะสังคมเศรษฐกิจอย่างสูงมาก
- ความนำประเภทบรรยาย โดยพิจารณาจาก มีการบรรยายเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องในส่วนความนำ
- ความนำประเภทอ้างคำพูด โดยพิจารณาจาก มีคำพูดของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องในส่วนความนำ
- ความนำประเภทอธิบาย โดยพิจารณาจาก ส่วนความนำมีการอธิบายเข้าสู่เนื้อหา
- ความนำประเภทคำถาม โดยพิจารณาจาก มีคำถามอยู่ในส่วนความนำ
- ความนำประเภทตกใจ โดยพิจารณาจาก ส่วนความนำมีการนำเสนอสถานการณ์ร้ายหรือรุนแรง
- ความนำประเภทปริศนา โดยพิจารณาจาก ส่วนความนำมีเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความสงสัย

เนื้อเรื่อง

- เนื้อเรื่องเชิงเล่าเรื่องหรือเชิงประวัติ โดยพิจารณาจาก มีประวัติบุคคล/สัตว์/สถานที่/เหตุการณ์อยู่ในส่วนของเนื้อหา
- เนื้อเรื่องเชิงให้ความรู้ โดยพิจารณาจาก มีหลักเกณฑ์/กฎ/ทฤษฎี/หลักการ/ข้อสรุป/ความหมาย/วิธีการ/ประเภท/ประสบการณ์ของพระมหาอุทัย วชิรเมธี อยู่ในส่วนของเนื้อหา
- เนื้อเรื่องเชิงให้ความคิดเห็น โดยพิจารณาจาก มีการแสดงความคิดเห็นหรือข้อคิดของพระมหาอุทัย วชิรเมธี อยู่ในส่วนของเนื้อหา

- เนื้อเรื่องเชิงให้ความรู้ลึก โดยพิจารณาจาก มีการแสดงความรู้ลึกของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี อยู่ในส่วนของเนื้อหา

- เนื้อเรื่องเชิงคติสอนใจ โดยพิจารณาจาก มีการยกคำพูด/พุทธสุภาษิต/สุภาษิต/ตัวอย่างการประพฤติที่ดีของบุคคล/หลักธรรม/สำนวน/คำคม อยู่ในส่วนของเนื้อหา

ความสรุป

- ความสรุปประเภทเขียนให้สอดคล้องกับความนำ โดยพิจารณาจาก เนื้อหาของส่วนสรุปมีความสอดคล้องกับส่วนความนำ

- ความสรุปประเภทอ้างสำนวนสุภาษิต คำคม โดยพิจารณาจาก มีสำนวน สุภาษิต คำคมในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบบรรยาย โดยพิจารณาจาก มีการบรรยายในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบอธิบาย โดยพิจารณาจาก มีการอธิบายในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบอ้างคำพูด โดยพิจารณาจาก มีคำพูดของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบสรุปจบ โดยพิจารณาจาก มีการสรุปเนื้อหาในส่วนความสรุป

- ความสรุปประเภทคำถาม โดยพิจารณาจาก มีการตั้งคำถามกับผู้รับสารในส่วนความสรุป

- ความสรุปประเภทย้ำเจตนา โดยพิจารณาจาก มีการกล่าวย้ำเพื่อความคิดเห็นของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบประชิดประชัน โดยพิจารณาจาก มีการกล่าวประชิดประชันในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบฝากข้อคิด โดยพิจารณาจาก มีประเด็นเนื้อหาที่ชวนให้ผู้รับสารคิดในส่วนความสรุป

- ความสรุปแบบให้ข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาจาก มีข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไขปัญหาในส่วนความสรุป

3.2 หลักฐานสนับสนุนสาร (Supporting Evidence)

วรวัฒน์ จินตกานนท์ (วรวัฒน์ จินตกานนท์, ม.ป.ป. : 19-21) กล่าวว่า สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการสร้างสารนอกเหนือจากเนื้อหาหลักของสารแล้ว คือ หลักฐานสนับสนุนสาร (Supporting Evidence) ซึ่งหมายถึง ข้อมูลในลักษณะต่างๆ ที่เพิ่มความกระจ่างชัดให้กับสาร สร้างความเชื่อมโยงทางความคิด และเพิ่มความทรงจำให้กับสาร (Monroe & Ehninger, 1995 ;

Osborn & Motley, 1999 ; Pearson & Nelson, 2000) เมื่อผู้สร้างสารกำหนดเนื้อหาของสารและประเด็นหลักของสารแล้ว จะต้องใช้หลักฐานสนับสนุนในการสร้างสารด้วย วอร์นิกและอินช์ (Warnick & Inch, 1994) ได้อธิบายถึงหลักฐานสนับสนุนสารไว้ว่า อาจเป็นไปได้ทั้งข้อเท็จจริง (Fact) หรือข้อคิดเห็น (Opinion) บางครั้งก็รวมถึงความเชื่อ (Belief) อีกด้วย

1. มีข้อเท็จจริง (Fact) หมายถึง ข้อมูลที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง โดยข้อเท็จจริงนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งของข้อมูลด้วยว่าจะมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2. สถิติ (Statistics) หมายถึง ข้อมูลที่เป็นตัวเลขซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ แสดงการเพิ่ม ลด ใช้เน้นถึงปริมาณน้อย (Monroe & Ehninger, 1995) โดยที่ออสบอร์นและมอทลีย์ (Osborn & Motley, 1999) ได้เสนอแนะวิธีการใช้สถิติเพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการสร้างสารไว้ดังนี้

- ใช้สถิติที่เป็นข้อมูลล่าสุด และเชื่อถือได้
- ใช้สถิติจากแหล่งที่ปราศจากอคติลำเอียง
- รายงานตัวเลขคร่าวๆ ให้เข้าใจง่าย เช่น ประชากรประมาณ 300,000 คน แทนที่จะเป็น 298,435 คน
- อย่าบิดเบือนผลหรือความหมายของสถิติ
- อย่าใช้สถิติมากเกินไปจนความจำเป็น

3. คำนิยาม (Definitions) คำอธิบายความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสั้นๆ ง่ายๆ ซึ่งมีความสำคัญในการตกลงหรือทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สร้างสารและผู้รับสาร โดยเฉพาะเมื่อสารมีความเป็นนามธรรม เป็นเรื่องยากหรือเป็นเรื่องที่ผู้รับสารไม่คุ้น

4. คำบรรยาย (Explanation) เป็นคำอธิบายในรายละเอียดที่มีความยาวและมีความชัดเจนกว่าคำนิยาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้สร้างสารต้องการชี้ให้เห็นประเด็นปลีกย่อยต่างๆ การบรรยายจะเหมาะสมกับสารที่มีความสลับซับซ้อน

5. การพรรณนา (Description) เป็นการวาดภาพด้วยถ้อยคำ (Word Picture) ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพสิ่งที่สื่อสารได้อย่างชัดเจน รวมทั้งอาจจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ในสารด้วย การสร้างสารที่เป็นเรื่องราวในจินตนาการหรือเรื่องสมมติ การพรรณนาจะช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพตามที่คุณต้องการได้

6. คำรับรอง (Testimony) การใช้คำพูดหรือข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้อื่นเพื่อรับรองหรือยืนยันสารที่ต้องการสื่อ โดยผู้สร้างสารต้องการให้ผู้รับสารรู้ว่า นอกจากผู้ส่งสารแล้วยังมีบุคคลอื่นๆ ที่เห็นด้วยหรือสนับสนุนความคิดเห็นของผู้สร้างสาร (Pearson & Nelson, 2000) คำรับรองแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

6.1 คำรับรองจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert testimony) เป็นการใช้ข้อมูลคำพูดของผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสารนั้นๆ เป็นอย่างดี ทำให้ผู้รับสารมีความเชื่อถือในตัวสาร เช่น ทันตแพทย์แนะนำให้ใช้แปรงสีฟัน A ที่มีรูปร่างเหมาะกับปากและฟันของคนไทย ทำให้แปรงฟันได้สะอาดทุกซอกทุกมุม หรือให้คุณหมึกแดงมาเขียนยันความอโรยของบะหมี่ถึงสำเร็จรูป

6.2 คำรับรองจากผู้มีชื่อเสียง (celebrity or prestige testimony) วิธีนี้จะเลือกใช้ผู้ที่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เช่น ดารา นักร้อง นักการเมือง นักกีฬา นักธุรกิจ ฯลฯ โดยอาศัยความน่าดึงดูดใจของแหล่งสาร (Source Attractiveness) การใช้คำรับรองจากผู้มีชื่อเสียงจะพบมากในงานโฆษณา เช่น การใช้คัทลียา แมคอินทอช โฆษณาโพลีแลงหน้าสมุนไพร หรือใช้เควิด เบคแฮม ซึ่งเป็นนักฟุตบอลมาโฆษณาน้ำอัดลม

6.3 คำรับรองจากบุคคลทั่วไป (Lay testimony) เป็นคำรับรองจากบุคคลธรรมดาที่สร้างความน่าเชื่อถือได้ โดยอาศัยความคล้ายคลึงของแหล่งสารกับผู้รับสาร (Similarity) ผู้รับสารจะรู้สึกว่าคุณให้ข้อมูลเป็นคนธรรมดาเหมือนตน จึงมีโอกาที่จะยอมรับสารได้ง่ายกว่า (Osborn & Motley, 1999)

7. ตัวอย่าง (Example) เป็นการยกเรื่องราวหรือเหตุการณ์เพื่อประกอบการอธิบาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับสารเห็นภาพและเข้าใจตัวสารได้ง่ายขึ้น และยังจะทำให้สารดูน่าสนใจและมีสีสันมากขึ้นด้วย โดยออสบอร์นและมอทเลย์ (Osborn & Motley, 1999) ได้แบ่งประเภทของตัวอย่างไว้ดังนี้

7.1 ตัวอย่างแบบสั้น (Brief example) เป็นการยกตัวอย่างเหตุการณ์หลายๆ เรื่อง โดยไม่มีคำอธิบาย เช่น เมื่อกล่าวถึงประเภทของนิตยสารในไทยระยะเวลาที่ออกจำหน่าย ได้แก่ นิตยสารรายสัปดาห์ นิตยสารรายปักษ์ นิตยสารรายเดือน นิตยสารรายสองเดือน นิตยสารรายสามเดือน เป็นต้น

7.2 ตัวอย่างแบบขยาย (Extended Examples) จะเน้นตัวอย่างเพียงหนึ่งหรือสองตัวอย่าง แต่จะมีการอธิบายรายละเอียดของตัวอย่างนั้นอย่างชัดเจน เช่น การสร้างสารที่กล่าวถึงโทษของการดื่มสุรา อาจให้ตัวอย่างว่า การดื่มสุรามากจนกลายเป็นผู้ที่ติดสุรา มักจะทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ง่าย เช่น โรคตับแข็ง เพราะตับต้องทำงานหนักในการรับเอาสารต่างๆ ที่อยู่ในแอลกอฮอล์ เมื่อต้องทำงานหนักต่อเนื่อง ก็จะทำให้เซลล์ในตับค่อยๆ ตายไปกลายเป็นตับแข็งแผลเป็นในตับ ซึ่งเป็นที่มาของโรคตับแข็งนั่นเอง

7.3 ตัวอย่างแบบข้อเท็จจริง (Factual Examples) จะเป็นตัวอย่างเรื่องราวหรือเหตุการณ์จริงเมื่อผู้สร้างสารต้องการเน้นความสมจริงสมจังของเรื่องราวเช่นใน

นวนิยายเรื่องคู่กรรม การสร้างเรื่องราวโดยอิงเหตุการณ์ในช่วงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ทำให้ผู้อ่านรู้สึกราวกับอยู่ร่วมเหตุการณ์ในยุคสมัยนั้นด้วย เป็นต้น

7.4 ตัวอย่างแบบสมมติ (Hypothetical Examples) เป็นการให้ผู้อ่านสมมติตนเองไปกับสารนั้นๆ แม้จะเป็นเรื่องสมมติแต่ก็ต้องอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อและความจริง เช่น การสร้างสารโฆษณารถยนต์ที่ให้ผู้รับสารจินตนาการว่าเป็นตนเองเป็นรถยนต์ที่แล่นไปตามถนนเลียบชายหาด ก็จะรู้สึกได้ถึงความอิสระจากสายลมที่พัดผ่านไปด้วยสมรรถนะความเร็วของรถยนต์ แต่คงไม่สามารถให้ผู้รับสารจินตนาการว่าคนล่องลอยหรือบินอยู่บนท้องฟ้า เพราะรถยนต์บินไม่ได้ เป็นต้น

8. การเล่าเรื่อง (Narratives) การใช้การเล่าเรื่องที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเพลิดเพลินให้กับผู้รับสารและนำผู้รับสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาร โดยการมีประสบการณ์ร่วมกับเรื่องราวนั้นๆ ซึ่งเรื่องราวต่างๆ จะสร้างความจดจำได้ดีอีกด้วย ทั้งนี้ การเล่าเรื่องที่ดี ควรจะมีจุดเริ่มต้น ตอนกลางของเรื่อง และจุดจบหรือบทสรุป โดยอาศัยการดำเนินเรื่องที่ชวนติดตาม เช่น อาศัยความลึกลับ ความตื่นเต้น หรือปริศนาที่ชวนหาคำตอบ เป็นต้น

9. การเปรียบเทียบ (Comparison) เป็นการสร้างความเข้าใจ โดยใช้ของสองสิ่งเรื่องราวสองเรื่องมาเทียบเคียงกัน เช่น การเปรียบเทียบหน้าตาและอุปนิสัยระหว่างพ่อและลูก เพื่อที่จะสรุปว่าพ่อลูกคู่นี้เหมือนหรือต่างกัน หรือเปรียบเทียบวัฒนธรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมตะวันออก เป็นต้น

10. การแสดงความขัดแย้ง (Contrast) เป็นการเปรียบเทียบที่เน้นให้เห็นข้อแตกต่าง ซึ่งผู้สร้างสารจะใช้เมื่อต้องการเน้นความสำคัญของสาร โดยใช้ให้เห็นผลต่างซึ่งควรจะเป็นผลต่างที่ชัดเจน เช่น การเสนอสารอาหารในนมถั่วเหลืองยูเอชทีและน้ำเต้าหู้ หรือการเสนอสารเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการเดินทางไปภูเก็ตด้วยรถโดยสารประจำทางปรับอากาศกับการเดินทางด้วยเครื่องบิน เป็นต้น

11. การอุปมาอุปไมย (Analogy) วิธีการนี้จะเป็นการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย แต่จะเปรียบเทียบให้เห็นความสัมพันธ์หรือความคล้ายคลึงที่จะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายขึ้น เช่น การเปรียบเทียบผู้หญิงเหมือนดอกไม้ หรือการอธิบายถึงความหลงใหลในสิ่งบาปที่ผู้คนมองไม่เห็นว่าเป็นการเห็นกงจักรเป็นดอกบัว เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำแนวคิดหลักฐานสนับสนุนสารมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การออกแบบสารของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

1. มีข้อเท็จจริง โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง
2. สถิติ โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีข้อมูลที่เป็นตัวเลขแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ
3. คำนิยาม โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการกำหนดคำนิยามศัพท์
4. คำบรรยาย โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการอธิบายรายละเอียดที่มีความยาวและมีความชัดเจนของเนื้อหา
5. การพรรณนา โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการวาดภาพด้วยถ้อยคำ เช่น มีเรื่องราวในจินตนาการหรือมีเรื่องสมมติ
6. คำรับรอง โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการใช้คำพูดหรือข้อมูลจากประสบการณ์ของบุคคลอื่นเพื่อรับรองหรือยืนยันสารที่น่าเสนอ
7. ยกตัวอย่าง โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาสาร
8. การเล่าเรื่อง โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการเล่าเรื่องเพื่อความเพลิดเพลินให้กับผู้รับสารและนำผู้รับสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาสาร
9. การเปรียบเทียบ โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการนำสิ่งของหรือเรื่องราวสองอย่างมาเปรียบเทียบกัน
10. การแสดงความขัดแย้ง โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการเปรียบเทียบให้เห็นข้อแตกต่างในเนื้อหาสารที่น่าเสนอ
11. การอุปมาอุปไมย โดยพิจารณาจาก เนื้อหาสารมีการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันแต่มีการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันหรือความคล้ายคลึงกัน

4. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร (Media exposure)

Samuel L. Becker (อ้างใน ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, 2538 : 21) ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสาร โดยจำแนกถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารว่า คือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลจะแสวงหาข้อมูลเพื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเรื่องทั่วไป
2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อต้องการทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ อยากรู้ เช่น เปิดดูโทรทัศน์เฉพาะรายการที่สนใจ หรือมีผู้แนะนำมา หรือขณะอ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์หากมีข้อมูลที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องของตนเองก็จะให้ความเอาใจใส่อ่านหรือดูเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

Wilbur Schramm ได้กล่าวถึงหลักการเลือกรับสื่อและข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับการใช้ความพยายามน้อยที่สุด และผลที่ได้รับหรือในรูปของสูตรที่ว่า

$$\text{การเลือกสื่อและข่าวสาร} = \frac{\text{สิ่งตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ}}{\text{ความพยายามที่ต้องใช้}}$$

นั่นคือ ผู้รับสารจะเลือกรับสื่อที่ใช้ความพยายามในการรับน้อยที่สุดและได้ผลตอบแทนมากที่สุด ความพยายามน้อยที่สุด คือ มีความสะดวกและความพร้อม ราคาถูก นอกจากนี้ เวลา บทบาท นิสัยและประเพณีก็มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้หรือรับสื่อด้วย สำหรับผลตอบแทนก็แบ่งออกเป็นผลตอบแทนเร็ว คือ เสนอเนื้อหาที่ช่วยผ่อนคลายความเครียดหรือช่วยแก้ปัญหา ส่วนผลตอบแทนช้า คือ ข่าวสารที่ให้ความรู้ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และสุขภาพอนามัย เป็นต้น

Wilbur Schramm (อ้างใน ดนุพล อุ๋นจินดาณิ, 2545 : 26) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทต่อการเลือกสรรสารของผู้รับสารแต่ละคน ดังนี้

1. ประสบการณ์ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. ผู้รับจะแสวงหาข่าวสารและประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับสารซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจทำให้พฤติกรรมเปิดรับข่าวสารของบุคคลแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารหรือเป็นอุปสรรคต่อการเข้าใจความหมายของข่าวสารก็ได้
8. ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่ได้รับ

ชาร์ตัน เชิดชัย (อ้างใน ก่อเกียรติ วิริยะกิจพัฒนา, 2538 : 22) กล่าวว่า การที่บุคคลจะเปิดรับหรือไม่เปิดรับสื่อและข่าวสารใดของแต่ละบุคคล จึงมีความแตกต่างกันตามทฤษฎีความ

แตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences Theory) นั่นคือ บุคคลจะมีความแตกต่างกันในเรื่องบุคลิกภาพ ทักษะสติปัญญา ความรู้และความสนใจ นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลด้วย สารจะมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้รับสาร เช่น ถ้าผู้รับสารมีพื้นฐานใกล้เคียงกันทั้งในด้านอายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา รายได้ อาชีพ และวัฒนธรรม ก็อาจจะสามารถเข้าใจได้คล้ายๆกัน อย่างไรก็ตาม นักวิชาการสื่อสารมวลชนได้ทำการศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยทั่วไป มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1. ความเหงา เป็นสาเหตุทางจิตวิทยาที่มนุษย์มักจะไม่ชอบอยู่ตามลำพัง จึงพยายามจะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์ และถ้าไม่มีโอกาสสังสรรค์กับผู้อื่นก็จะหันมาหาสื่อต่าง ๆ แทน
2. ความอยากรู้อยากเห็น เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวเองที่สุดไปจนถึงสิ่งที่อยู่ห่างตัวเองมากที่สุดตามลำดับ
3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง โดยพื้นฐานแล้วมนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัวเมื่อเป็นผู้รับสารจึงต้องการแสวงหาข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกสบาย ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และความสบายใจ
4. ลักษณะเฉพาะของสื่อ สื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันและผู้รับสารย่อมจะหาลักษณะบางอย่างจากสื่อ เพื่อที่สนองความต้องการของตน นั่นคือ สื่อแต่ละประเภทจะตอบสนองความพึงพอใจของผู้รับสารแตกต่างกันไป

ยุพา สุภากุล (ยุพา สุภากุล, 2534 : 124) กล่าวว่า การที่ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อชนิดใดขึ้นอยู่กับเกณฑ์การเลือกสื่อ ดังต่อไปนี้

1. เลือกสื่อที่สามารถจัดหาได้ (Availability) ผู้รับสารจะเลือกรับสื่อที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก เช่น ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่จะเปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นหลัก เพราะสามารถจัดหาเครื่องรับวิทยุมาได้ง่ายกว่าสื่ออื่นๆ
2. เลือกสื่อที่ตนสะดวกและนิยม (Convenience Preferences) ผู้รับสารสามารถเลือกสื่อได้ตามที่ตนสะดวกทั้งทางด้านหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และสื่อบุคคล เช่น บางคนนิยมฟังข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียงขณะขับรถ บางคนชอบอ่านหนังสือในสถานที่ต่างๆ กัน บางคนชอบให้คนอื่น ๆ เล่าสรุปข่าวสารให้ฟัง เป็นต้น
3. เลือกสื่อตามความเคยชิน (Accustomed) ผู้รับสารบางคนไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงการรับสื่อที่ตนเคยรับอยู่ ซึ่งมักพบว่าในบุคคลที่มีอายุมากเคยฟังวิทยุกระจายเสียงเป็นประจำก็มักจะไม่นิยมสื่อชนิดอื่น

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อ (Characteristic of Media) คุณลักษณะเฉพาะของสื่อ มีผลต่อการเลือกสื่อของผู้รับสาร เช่น ลักษณะเด่นของหนังสือพิมพ์ คือ สามารถให้ข่าวสารในรายละเอียดได้ดีกว่า ราคาคถูก และสามารถนำติดตัวไปได้ทุกหนทุกแห่ง หรือลักษณะเด่นของวิทยุ โทรทัศน์ทำให้ได้เห็นภาพเป็นจริงได้ เร้าใจ มีความรู้สึกร่วมอยู่ในเหตุการณ์ และสามารถพักผ่อน อดิรยาบได้ตามสบาย ส่วนคนที่มีเวลาไม่มากนักนิยมใช้วิทยุกระจายเสียงเพื่อต้องการรับฟังข่าวสาร นานาชนิดอย่างรวดเร็ว

5. เลือกสื่อที่สอดคล้องกับตน (Consistency) ผู้รับสารจะเลือกสื่อที่สอดคล้อง กับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งขึ้นอยู่กับ การเปิดรับ สื่อมวลชน (Mass media exposure) เช่น นักวิชาการ นักศึกษา นักปกครอง มักนิยมอ่าน หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวหนัก เช่น หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มติชน ฐานเศรษฐกิจ Bangkok Post, Nation ฯลฯ เพราะหนังสือพิมพ์ดังกล่าวให้ข่าวสารความรู้ในแง่วิชาการที่สอดคล้องกับตน

ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำปัจจัยการเปิดรับข่าวสารของชาวรัตน เชิดชัย และเกณฑ์การเลือกสื่อ ของยุพา สุภากุล มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การเปิดรับข่าวสารจากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี ของผู้รับสาร ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

1. ความเหงา โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสารจากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากความเหงาของผู้รับสาร

2. ความอยากรู้อยากเห็น โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสารจาก พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากมีความสนใจต่อพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี

3. ประโยชน์ใช้สอยของตนเอง โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสาร จากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากการมีปัญหาจากการดำเนินชีวิต

4. ลักษณะเฉพาะของสื่อ โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสารจาก พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะเฉพาะของช่องสารที่พระมหา จุฬาลงกรณ วชิรเมธี เลือกใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะ

5. เลือกสื่อที่สามารถจัดหาได้ โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสาร จากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากไม่ต้องใช้ความพยายามในการเปิดรับข่าวสาร

6. การเลือกสื่อที่ตนสะดวกและนิยม โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับ ข่าวสารจากพระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากช่องสารมีความสะดวกในการเปิดรับข่าวสารหรือ ผู้รับสารให้ความนิยม

7. เลือกสื่อตามความเคยชิน โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสารจากพระ มหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี เนื่องจากมีความเคยชินในการเปิดรับข่าวสารจากช่องสารนั้นๆ

8. เลือกสื่อที่สอดคล้องกับตน โดยพิจารณาจาก ผู้รับสารทำการเปิดรับข่าวสารจากพระมหากษัตริย์ วชิรเมธี เนื่องจากมีความเชื่อหรือมีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนาอยู่ก่อนแล้ว

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่ศึกษาผู้ส่งสาร สาร ช่องสาร และผู้รับสาร

สโรชา (สโรชา เตชะกฤตฤทธิพงศ์, 2552) ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษา 1.กระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตฯ 2.ศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาฯ ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ ผลการศึกษา พบว่า พระบัณฑิตอาสาฯ มีการเผยแผ่ธรรมะเชิงรุก โดยการจาริกออกไปปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ พัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เป็นการพยายามฟื้นฟูเอาความสำคัญของวัดอย่างเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตกลับมาอีกครั้ง พระบัณฑิตมีคุณสมบัติที่ดีของผู้ส่งสาร เป็นผู้มีความรู้ มีความวิริยะ อุตสาหะ และมีอุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะเผยแผ่ธรรมะให้กับชุมชนที่ห่างไกลแบบวิถีชีวิตพอเพียง สร้างความศรัทธาในพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน ขั้นแรกจะศึกษาบริบทชุมชนนั้นเป็นอันดับแรก วิเคราะห์สาร จัดเตรียมเนื้อหาสารเพื่อให้เหมาะสมและสร้างจุดสนใจในสารเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเข้าใจในเนื้อหาสารได้ง่ายขึ้น เนื้อหาคำสอนที่นำมาใช้ในการเผยแผ่เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐาน สำหรับช่องสารจะใช้รูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนร่วมคิดและแก้ปัญหาให้กับชุมชน ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาและไว้วางใจในพระบัณฑิตอาสาฯ สร้างจุดสนใจต่างๆ ในสารประพาดิตนให้เป็นตัวอย่างแก่เยาวชน การใช้กิจกรรม การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การฝึกอบรม/ปฏิบัติ การใช้สื่อชุมชน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย ส่วนอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ และการคมนาคมที่ยากลำบากต่อการติดต่อประสานงานกับส่วนกลางและภายในชุมชน สำหรับผลสัมฤทธิ์จากการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า เยาวชนได้รับความรู้ความเข้าใจและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงสรุปได้ว่าการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาฯ สามารถดึงเอาบทบาทและความสำคัญของวัดในด้านของการเป็นสถานที่ศึกษา เป็นสโมสร และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมให้เกิดขึ้นในชุมชนบนเขตพื้นที่สูงได้

พระมหาอรุณ (พระมหาอรุณ จิตตคุตโต, 2544) ได้ทำการศึกษา “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมของสวนโมกขาราม” โดยมีวัตถุประสงค์ 1.ศึกษาทัศนคติของบุคลากรของสวนโมกข์ในฐานะผู้ส่งสารและวิเคราะห์เนื้อหาสาระของสารโดยสรุป 2.เพื่อศึกษาการใช้สื่อเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมของสำนักสวนโมกขพลาราม 3.เพื่อศึกษาผลการสื่อสารของสำนักสวนโมกขพลาราม 4.เพื่อเป็นทฤษฎานุกติแก่พุทธศาสนิกชนได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการใช้สื่อเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมสืบต่อไป โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรของสวนโมกขพลารามมีการใช้ความคิดของท่านอาจารย์พุทธทาสเป็นต้นแบบด้านเนื้อหาเน้นแก่นแท้ของพุทธธรรมเป็นหลัก โดยใช้หลักความรู้ทุกส่วนมาประยุกต์ด้วยพุทธธรรม เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น ด้านรูปแบบแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ งานเขียน งานแปล งานปาฐกถา มีการใช้สื่อเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมได้อย่างกว้างขวางทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ คือ สื่อทางศิลปะ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสารมวลชน สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ทัศนคติของผู้รับสารส่วนใหญ่เห็นว่า บุคลากรของสวนโมกข์มีบุคลิกลักษณะที่น่านับถือ ยึดมั่นในธรรมวินัย เคร่งครัด น่าเชื่อถือ ทันสมัย มีความรู้ ความสามารถ ฉลาด รู้ลึก รู้รอบ รู้กว้าง รู้ไกล ตำรวม มีคุณธรรมสูง ใจกว้าง โอบอ้อมอารี มีเสียงไพเราะชวนฟัง พูดชัดเจน นุ่มนวล ยึดมั่นในพระพุทธศาสนา สันโดษ สมถะสุขุม เยือกเย็น สวนโมกข์มีการใช้ศิลปะ เช่น โรงมหรสพทางวิทยุญาณ ใช้อุปกรณ์การสอน ใช้ภาษาสุภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เลือกรหัสธรรมที่เข้ากับกลุ่มผู้ฟัง เชื่อมโยงเรื่องเข้าสู่ธรรมะและประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับยุคสมัยได้ดี มีการยกอุทาหรณ์และมีนิทานประกอบ ใช้ชีวิตอย่างสงบเย็นและเป็นประโยชน์เป็นแบบอย่าง ใช้ภาษาอังกฤษประกอบในบางครั้ง แทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน เนื้อหาสนใจให้เห็นคล้อยตาม ใช้พุทธสุภาษิต สุภาษิต กลอน คำคม คำพังเพยประกอบในการบรรยายเนื้อหาตรงไปตรงมาไม่วกวนไม้นอกเรื่อง เนื้อหามีเหตุผลตรงตามเห็นจริงได้ เนื้อหามีประโยชน์แก่ผู้ฟังและส่วนรวม กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะว่าจะรักษารูปแบบธรรมชาติเพื่อเป็นที่ปฏิบัติธรรมแบบวิถีทางธรรมชาติเพราะประทับใจการเผยแผ่ธรรมะของหลวงปู่พุทธทาสและแนวการสอนที่เน้นไปที่หัวใจของพุทธศาสนาโดยตรง การเป็นอยู่ก็เน้นที่ความเป็นธรรมชาติมากที่สุด อยากเห็นสวนโมกข์นำเสนอตัวเองมากกว่านี้เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่ชาวโลกทางมหาวิทยาลัยต่างๆ ควรมีการจัดนิสิตไปปฏิบัติธรรม ศึกษาการเผยแผ่ธรรมะของสวนโมกข์ให้มากขึ้น และเอามาเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ

ฉันทนันท์ (ฉันทนันท์ ปรกาศสันติสุข, 2541) ทำการศึกษา “ประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสุข” โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อประเมินประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแผ่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและ

สุข โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลจากสื่อและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกคุณแม่ ดร.สิริ กรินชัย และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมร่วมผลการวิจัย โดยนำแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ สื่อและประสิทธิผลของการเผยแพร่ธรรมะในพระพุทธศาสนามาทำการวิเคราะห์ พบว่า เกิดประสิทธิผลของการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะหลักสูตรการพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสุข เนื่องจากผู้ส่งสาร คือ คุณแม่ ดร.สิริ กรินชัย และวิทยากร สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสาร(ผู้เข้าอบรม) ให้คล้อยตามเนื้อหาสาระโดยการใช้สื่อต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ จนทำให้ผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการรู้และสำนึกอารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่ดีอย่างเห็นได้ชัด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมของระดับเจตนาในการรักษาศีล 5 และงดเว้นอบายมุขหรือสิ่งเสพติด ค่าเฉลี่ยรวมของระดับธรรมะที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้เข้าอบรม และค่าเฉลี่ยรวมของระดับความกตัญญูรู้คุณต่อพ่อแม่หรือผู้มีพระคุณของผู้อบรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นภายหลังการอบรม

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่ศึกษาผู้ส่งสาร สาร และช่องสาร

เบญจา (เบญจา มังคละพฤกษ์, 2551) ทำการศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพระสงฆ์ไทย กรณีศึกษาพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน) พ.ศ.2544-2548” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา 1.แนวความคิดความเข้าใจการเมืองของหลวงตามหาบัว 2.กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของหลวงตามหาบัว 3.วิเคราะห์เนื้อหาการเทศน์ของหลวงตามหาบัว และ 4.ศึกษาเนื้อหาการเทศน์ที่สื่อหนังสือพิมพ์นำไปขยายต่อหรือผลิตซ้ำของหลวงตามหาบัว โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้ หลวงตามหาบัวฐานะสื่อบุคคล ช่องทางการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมือง ลักษณะผู้รับสาร และแหล่งที่มาของสาร ผลการศึกษาพบว่า หลวงตามหาบัวเป็นพระปารวณสมัยเป็นพระนักพัฒนาจิตใจ สร้างกระแสความรักชาติด้วยการบริจาคทรัพย์ เป็นพระนักพัฒนาประชาธิปไตยที่สร้างกระแสความตื่นตัวการเมืองภาคประชาชน เป็นพระนักพัฒนาที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม ท่านมีแนวคิดว่าการเมืองไม่ควรเกี่ยวข้องกับการไม่สามัคคีกัน การคิดร้ายกัน การโจมตี การคดโกง ความขัดแย้ง ความไม่ซื่อสัตย์ แต่การเมืองเป็นเรื่องของการช่วยเหลือชาวบ้านเมืองให้พ้นจากความเสียหาย กระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่ทำให้ท่านประสบความสำเร็จมีส่วนประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ บุคลากรทางการเมืองซึ่งหมายถึงตัวท่านเอง สื่อที่เป็นทั้งสื่ออุปกรณ์และสื่อมวลชน ประชาชน และกระแสสังคม เนื้อหาเทศน์ของท่านสะท้อนสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในขณะนั้น และจากการวิเคราะห์เนื้อหาเทศน์ของท่านที่สื่อหนังสือพิมพ์นำไปผลิตซ้ำ พบว่า สื่อหนังสือพิมพ์นำเสนอไป

ในทางบวก เป็นการตอกย้ำบทบาทและภารกิจของท่านบนพื้นที่สื่อให้เป็นที่รู้จัก แม้ว่าท่านจะได้แสดงออกถึงความเป็นผู้นำความคิด แต่ยังคงความเป็นกลางอยู่ค่อนข้างมาก

ทัศนีย์ (ทัศนีย์ เจนวิธิสุข, 2546) ทำการศึกษาเรื่อง **“ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโณ) กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน”** เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกพระพยอม กัลยาโณ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกมูลนิธิวัดสวนแก้ว ร่วมกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึง 1.ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน 2.ศึกษาผลที่เกิดจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน 3.ประเมินความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน 4.วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที ในการระดมพลังการพัฒนาชุมชน โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสาร ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และกลยุทธ์ในการสื่อสาร ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการสื่อสารที่พระพยอมใช้ในการระดมพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนนั้น อาศัยความรู้ด้านการวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ และความเข้าใจบริบทหรือสถานการณ์ที่แวดล้อมร่วมกับทักษะในการสื่อสาร คือ การเลือกใช้สื่อ การเลือกสาร และทักษะเฉพาะในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรับฟัง การให้คำแนะนำ การโน้มน้าวใจ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ นอกจากนี้พระพยอมยังได้ใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร คือ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ความรู้เดิม การรู้ความหมาย การผสมผสาน การตลาดเพื่อสังคม และการจัดช่องทางสื่อสารที่เหมาะสม การใช้ความสามารถด้านการสื่อสารดังกล่าวสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารและวัตถุประสงค์ในแต่ละช่วงระยะเวลาของการทำงานที่แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงหอมดอกพะยอม ช่วงน้อมจิตช่วยคนยาก และช่วงขยายรากฐานการพัฒนา โดยแต่ละช่วงของการทำงานนั้นแต่ละกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง แต่มีลักษณะของการเพิ่มเข้ามา กล่าวคือ จากเดิมกลุ่มผู้รับสารเป้าหมาย คือ ชนชั้นล่างถึงชนชั้นกลาง ก็เพิ่มกลุ่มเป้าหมายเข้ามา คือ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบภัย ผู้ตกทุกข์ได้ยากต่างๆ และจากวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาด้านจิตใจก็เพิ่มการพัฒนาทางด้านศักยภาพเข้ามา ซึ่งจากการใช้ความสามารถด้านการสื่อสารดังกล่าวทำให้เกิดการระดมพล 5 ประการ ซึ่งเป็นพลังที่ทำให้เกิดการพัฒนา ได้แก่ พลังคน พลังทุนทรัพย์ พลังผู้ร่วมงาน เครือข่าย การได้รับการยอมรับ/ชื่อเสียง และความรู้ โดยการพัฒนาชุมชนที่เกิดขึ้นใน 3 ด้าน คน วัตถุ และสังคม

5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่ศึกษาผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร

พระมหาธีระศักดิ์ (พระมหาธีระศักดิ์ ธิติกิตติ, 2549) ทำการศึกษาเรื่อง **“ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเผยแพร่คุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา”** การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม 2.เพื่อศึกษาการนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์ 3.เพื่อศึกษาความพึงพอใจและการนำคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการอบรมจากศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์พัฒนาคุณธรรมจังหวัดสุรินทร์ใช้อุดมการณ์ในการทำงานว่า “เยาวชน คือ อนาคตของชาติ” มีการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ การวางแผนดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการ และการจัดกิจกรรมเข้าค่าย อบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรอบรม ประกอบไปด้วย การบรรยายธรรม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ลัทธิความเชื่อและศาสนา ปัญหาสังคม ภัยสังคมด้านต่างๆ และแนวทางป้องกันแก้ไข กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และการสอนให้รู้จักบุญคุณพ่อแม่และครูบาอาจารย์ โดยมีผู้ส่งสาร คือ พระวิทยากรที่ได้รับการอบรมนำเสนอตัวสาร คือ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาผ่านสื่อต่างๆ ที่ทันสมัยทันสมัยจึงทำให้ถูกจริตของเยาวชนที่เข้ารับการอบรมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง ด้านความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้เข้ารับการอบรม พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านผู้ส่งสาร ด้านตัวสาร ด้านช่องทางสื่อสาร และด้านการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจระหว่างเพศชายกับเพศหญิงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ด้านผู้ส่งสาร เพศชายมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิงเพียงเล็กน้อย ด้านตัวสาร เพศหญิงมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย ด้านช่องทางการสื่อสาร เพศหญิงมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศชาย เพียงเล็กน้อย และด้านการนำหลักคุณธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพศหญิงมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศชายเพียงเล็กน้อย

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่ศึกษาสาร และช่องสาร

ปิ่นนาค (ปิ่นนาค นพนาวัน, 2533) ได้ทำการศึกษาเรื่อง **“การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย”** ซึ่งเป็นการศึกษากระบวนการและกลวิธีเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน และสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการเผยแพร่ที่น่าสนใจและน่าเลื่อมใส พบว่า รูปแบบการสื่อสารตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมีการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยมีภิกษุและพระภิกษุเป็นหลัก ภายหลังจึงมีการเริ่มใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ธรรมะและโสตทัศนูปกรณ์ในการศึกษาสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการพัฒนาวิธีการเผยแพร่ธรรมะจากจารีตตามประเพณีมาเป็นการบรรยายธรรม ปาฐกถาธรรม และการจัดนิทรรศการ ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระภิกษุ 5 รูป พบว่า พระสงฆ์ทั้ง 5 รูป มีวิธีการเป็นลักษณะร่วมกัน คือ ใช้รูปแบบบรรยายธรรม ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีการจัดลำดับความยากง่ายของหัวข้อธรรมะ และมีการยกตัวอย่างประกอบ เป็นผู้ที่มีความรู้ทางโลกและทางธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีวิธีการและการใช้สื่อเผยแพร่ธรรมะในหลายระดับและหลายด้าน ผู้แทนภาครัฐมีความเห็นว่าควรเผยแพร่หัวข้อธรรมะที่สามารถช่วยในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม สำหรับสื่อของพระภิกษุใช้ส่วนใหญ่เน้นใช้เพียงเครื่องขยายเสียงเป็นหลัก มีแต่วัดพระธรรมกายเท่านั้นที่มีการใช้สื่อและโสตทัศนูปกรณ์สมัยใหม่อย่างสมบูรณ์แบบ ส่วนปัญหาที่พบมากที่สุด คือ พระสงฆ์ส่วนใหญ่ยังคงติดอยู่กับรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะแบบเดิม

ข้อฟ้า (ข้อฟ้า เกตุเรืองโรจน์, 2553) ทำการศึกษา “กระบวนการและกลวิธีการสื่อสารเพื่อการถ่ายทอดพุทธธรรมในหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี” ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการและกลวิธีการถ่ายทอดธรรมะที่ปรากฏในผลงานหนังสือธรรมะของท่าน ว.วชิรเมธี และศึกษาวิธีการและรูปแบบในการถ่ายทอดพุทธธรรมผ่านหนังสือธรรมะของท่านให้สอดคล้องกับบริบทสังคม ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะในส่วนเนื้อหาของเนื้อหากระบวนการโดยเริ่มจากแรงบันดาลใจของผู้เขียน หาความรู้ในเรื่องนั้นๆ กำหนดแนวทาง ลงมือทำงานเขียน ส่งให้บรรณาธิการของสำนักพิมพ์ ส่วนรูปเล่มแต่ละสำนักพิมพ์ จะสร้างสรรค์รูปเล่มตามกลุ่มเป้าหมายและเอกลักษณ์ของสำนักพิมพ์นั้นๆ กลวิธีที่ใช้ในการถ่ายทอดหนังสือธรรมะ ได้แก่ กลวิธีทางภาษาที่ใช้มากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมา และการเล่นคำประเภทคำซ้ำ ตามลำดับ ส่วนกลวิธีการนำเสนอที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดสามอันดับ ได้แก่ การยกตัวอย่างประเภทวาทีของบุคคล การยกตัวอย่างประเภทพฤติกรรมหรือประสบการณ์ของบุคคล และการเปรียบเทียบ ตามลำดับ วิธีการที่ท่าน ว.วชิรเมธี ใช้ในการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม คือ การยกตัวอย่างประเภทเหตุการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ บริบทภาพรวมของสังคม บริบทเหตุการณ์รายวัน และบริบทเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์รูปแบบการถ่ายทอดพุทธธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมให้ความสำคัญโดยเน้น “การถ่ายทอดให้ร่วมสมัย” ประกอบด้วยการใช้ภาษาต้องเป็นภาษาของคนร่วมสมัย สำนวนการเขียนเข้าใจง่าย การยกตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างที่สมจริงใกล้ตัว และตัวตนของผู้เขียนเป็นคนร่วมสมัย ใช้ประสบการณ์ตรงเพื่อถ่ายทอดอย่างถึงแก่น

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฉพาะสารที่นำไปใช้เพื่อการเผยแพร่ธรรมะ

จันจิรา (จันจิรา จุลภา, 2552) ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ประโยชน์บอกเล่าเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์และรูปแบบการเขียนหนังสือธรรมะ : กรณีศึกษางานเขียนชุดธรรมะประยุกต์สำหรับคนรุ่นใหม่ของ ว.วชิรเมธี” เพื่อวิเคราะห์การใช้ประโยชน์บอกเล่าแสดงเจตนาต่างๆ ตามแนววัจน

ปฏิบัติศาสตร์และรูปแบบการเขียนหนังสือธรรมะ พบว่า ท่านมีการใช้ประโยคบอกเล่าตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ ส่วนรูปแบบการเขียนหนังสือธรรมะ พบว่า ท่านมีการตั้งชื่อเรื่องแบบชี้แนะเนื้อหามากที่สุด ด้านความนำ พบว่า ท่านมีการเขียนความนำแบบคำถามมากที่สุด ด้านเนื้อเรื่อง พบว่า ท่านมีการเขียนเนื้อเรื่องแบบลำดับเรื่องตามรายละเอียดกับบทสรุปมากที่สุด และด้านความจบ พบว่า ท่านมีการเขียนความจบแบบสรุปมากที่สุด

กาญจนา (กาญจนา ปราบปัญจะ, 2553) ทำการศึกษาเรื่อง **“การศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนของ ว.วชิรเมธี”** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี พบว่า ท่านมีลีลาการใช้ภาษาที่โดดเด่น 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการใช้คำ พบว่า มีการใช้คำซ้อน คำสแลง คำสร้างใหม่ คำภาษาต่างประเทศ คำให้เกิดจินตภาพ คำที่มีความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง คำพ้องสัมผัส คำเชื่อมและคำที่มีการเล่นเสียงเล่นจังหวะ ด้านการใช้สำนวน พบว่า มีการใช้สำนวนเดิม สำนวนดัดแปลงและสำนวนสร้างใหม่ และด้านการใช้ประโยค พบว่า มีการใช้ประโยคกระชับ ประโยคขนานความประโยคขัดความ ประโยคซ้ำคำหรือซ้ำความ และประโยคสรุปความ ส่วนด้านกลวิธีการเขียน พบว่า ท่านมีกลวิธีการเขียนที่น่าสนใจทั้งสิ้น 4 ประเด็น ได้แก่ ด้านกลวิธีการตั้งชื่อเรื่อง พบว่า ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการตั้งชื่อเรื่องแบบตรงไปตรงมามากที่สุด ด้านกลวิธีการเขียนนำเรื่อง พบว่า ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการเขียนส่วนนำเรื่องด้วยการกล่าวอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด ด้านกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา พบว่า ผู้เขียนมีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและนิยมใช้อย่างสม่ำเสมอ 6 วิธี ได้แก่ การนำเสนอเนื้อหาโดยการนิยาม การนำเสนอเนื้อหาโดยใช้ภาพพจน์ การนำเสนอเนื้อหาโดยการสาธก การนำเสนอเนื้อหาโดยการอุปมา-วิสัยนา การนำเสนอเนื้อหาโดยการยกหลักฐานมาอ้างอิง และการนำเสนอเนื้อหาโดยการแสดงทัศนะ และด้านกลวิธีการเขียนบทสรุป พบว่า ผู้เขียนนิยมใช้กลวิธีการเขียนบทสรุปด้วยการย้ำใจความสำคัญของเรื่องมากที่สุด

จากการทบทวนวรรณกรรมด้านงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะพบจุดร่วมและจุดต่างของงานวิจัย ดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่ศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาอรุณ และสโรชา พบจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ งานวิจัยมีการศึกษาผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร และพบจุดต่าง คือ งานของสโรชามีการวิเคราะห์คุณสมบัติที่ดีของผู้ส่งสารและอุปสรรคในการเผยแผ่พุทธศาสนา ส่วนงานของพระมหาอรุณมีการศึกษาทัศนคติของบุคลากรของสวนโมกข์ในฐานะผู้ส่งสาร

ทางด้านงานวิจัยที่ศึกษาผลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของณัฏฐนันท์ สโรชา และพระมหาธีระศักดิ์ พบจุดร่วมที่เหมือนกัน คือ การศึกษาการเปิดรับข่าวสารของผู้รับ

สารว่ามีการนำหลักธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือไม่ โดยพบจุดต่าง คือ งานของสโรชามีการศึกษาความรู้ความเข้าใจเนื้อหาธรรมะ ส่วนงานของพระมหาธีระศักดิ์มีการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับสารต่อเนื้อหาและช่องทางการสื่อสาร ส่วนงานของณัฐนันท์มีการศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารต่อผู้ส่งสาร สาร และสื่อ รวมไปถึงงานวิจัยของทัศนีย์ที่ทำการศึกษาผลของการสื่อสารจากความสามารถทางการสื่อสารของผู้ส่งสาร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยการวิจัยครั้งนี้มีข้อแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาในสองประเด็น ประเด็นแรก ผู้วิจัยจะทำการศึกษาความสามารถทางการสื่อสารของผู้ส่งสาร คือ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ซึ่งยังไม่มีผู้ทำการศึกษาความสามารถทางการสื่อสารของท่านมาก่อน โดยผู้วิจัยจะนำแบบจำลองความสามารถทางการสื่อสารระหว่างบุคคลของ Trenholm & Jensen (Trenholm & Jensen, 2000) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีผู้ศึกษานำแบบจำลองดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ และประเด็นที่สอง ผู้วิจัยจะทำการศึกษาผลที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารจากการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ต่อผู้รับสาร โดยผู้วิจัยจะนำทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์การเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

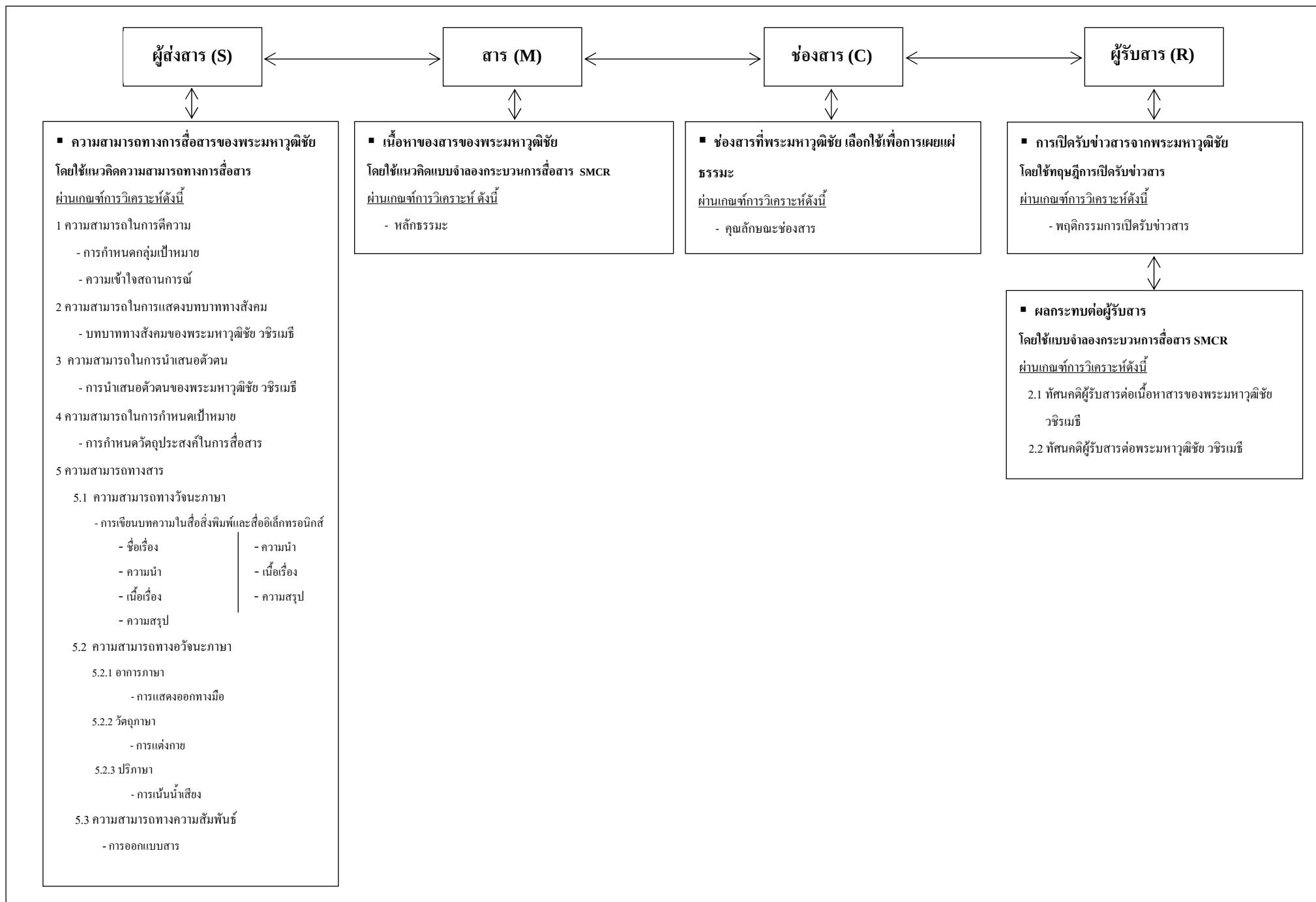
การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ตามองค์ประกอบทางการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

1. ผู้ส่งสาร โดยวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยนำแนวคิดความสามารถทางการสื่อสารมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสาร โดยพิจารณาถึงความสามารถในการตีความ ความสามารถในการแสดงบทบาท ความสามารถในการแสดงตัวตน ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และความสามารถทางสาร

2. สาร โดยวิเคราะห์ด้วยบท เพื่อศึกษาหลักธรรมะที่พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธีเลือกนำเสนอต่อผู้รับสาร และวิเคราะห์ความสามารถทางสาร เพื่อศึกษา 1.) ความสามารถทางวัจนะภาษา จากการวิเคราะห์การเขียนบทความ ซึ่งผู้วิจัยจะนำหลักการเขียนบทความมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ 2.) ความสามารถทางอวัจนะภาษา ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดการสื่อสารเชิงอวัจนะภาษามาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ และ 3.) ความสามารถทางความสัมพันธ์ จากการวิเคราะห์การออกแบบสาร ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดหลักฐานสนับสนุนสารมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

3. ช่องสาร ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์คุณลักษณะช่องสาร

4. ผู้รับสาร ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้รับสารต่อตัวพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี และต่อเนื้อหาของพระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี นำแบบจำลองกระบวนการสื่อสารของเดวิท เค เบอร์โล มาเป็นกรอบแนวคิดใน และนำทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารมาทำการวิเคราะห์การเปิดรับข่าวสารจาก พระมหาอุทิศชัย วชิรเมธี โดยสรุปให้เห็นดังแผนภาพ ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) คือ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี โดยท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

1. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในสังคม โดยสังเกตได้จากรางวัลที่ท่านได้รับ ดังนี้ พ.ศ. 2549 นิตยสาร Positioning ยกย่องให้เป็น 1 ใน 50 ผู้ทรงอิทธิพลของสังคมไทย พ.ศ. 2551 ได้รับการคัดเลือกเป็น 1 ใน 100 บุคคลผู้เป็นแรงบันดาลใจจากนิตยสาร A day พ.ศ. 2552 ได้รับการโหวตให้เป็นสุดยอดนักคิดปี 2551 จากสถานีวิทยุ อสมท. FM. 96.5 MHz คลื่นความคิด และได้รับการคัดเลือกให้เป็น 20 คนกรุงที่น่าจับตามอง (The Bangkok Hot List : people to watch) จากเว็บไซต์ซีเอ็นเอ็นจีโอเอเชีย พ.ศ. 2553 ได้รับการจัดอันดับที่ 1 ให้เป็นบุคคลที่น่ายกย่องแห่งปี 2553 ด้านการให้ข้อคิด เดือนสติ (ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2553) และได้รับการจัดอันดับที่ 1 ให้เป็นนักการศึกษาที่ประชาชนชื่นชอบมากที่สุด ในปี พ.ศ.2553 (สวนดุสิตโพล, 2553)

2. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เป็นผู้มีความสามารถทางการสื่อสาร ดังเห็นได้จากรางวัลที่ท่านได้รับ ดังนี้ พ.ศ. 2548 ได้รับรางวัลผู้มีผลงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดีเด่น จากผลงานนิพนธ์ 4 เรื่อง คือ ธรรมะติดปีก ธรรมะหลับสบาย ธรรมะดับร้อน ธรรมะบันดาล จากมูลนิธิศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัล BUCA HONORARY AWARDS ในฐานะผู้มีผลงานโดดเด่นในการนำเสนอธรรมะแบบอินเทอร์เนตและมิชชันนารีต่อการวิชาชีพนิเทศศาสตร์ จากคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และได้รับรางวัลพระราชทาน “เสาเสมอธรรมจักรทองคำ” ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขากการแต่งหนังสือทางพระพุทธศาสนา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานสัปดาห์วิสาขบูชาโลก พ.ศ. 2551 ได้รับรางวัล “นักเขียนบทความดีเด่น” จากมูลนิธิ ม.ร.ว. อนุชิต วัฒนกุล รางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ “สังข์เงิน” ในฐานะผู้มีผลงานการประชาสัมพันธ์ดีเด่นจากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย และได้รับรางวัล “ผู้มีอุปการคุณต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” ของมูลนิธิรวมใจเผยแผ่ธรรมะ จากสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช และได้รับยกย่องจากกรุงเทพมหานครและกรุงเทพมหานครออนไลน์ให้เป็นนักคิดนักเขียนแห่งปี พ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลผู้ใช้ภาษาไทยดีเด่นประจำปี

2553 จากกระทรวงวัฒนธรรม และได้รับรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ด้านนันทนาการ สาขาการอ่าน การพูด การเขียน จากกระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา

3. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี มีการใช้สื่อเพื่อเผยแพร่ธรรมะที่หลากหลาย เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Facebook Twitter และ Youtube เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวบท

ผู้วิจัยเลือกศึกษาตัวบทสื่อสิ่งพิมพ์ (Print Media) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Media) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยเลือกศึกษาคอลัมน์ Answer Keys นิตยสาร Secret เนื่องจากนิตยสารดังกล่าวเป็นนิตยสารประเภทธรรมะที่มียอดขายสูงสุดและมีการนำเสนอบทความอย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกศึกษาทุกบทความจากคอลัมน์ Answer Keys ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2553 ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2554 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 24 บทความ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยเลือกศึกษารายการธรรมะประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี จากรายการเช้านี้ที่หมอล็อต เนื่องจากรายการดังกล่าวเป็นรายการโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมและมีการนำเสนออย่างต่อเนื่องโดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเลือกศึกษาช่วงรายการ 1 ตอน เว้น 5 ตอน ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2553 ถึง วันที่ 30 มิถุนายน 2554 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 48 ตอน

ส่วนที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้รับสาร

ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้รับสารที่มีการเปิดรับข่าวสารของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี จากสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างผู้รับสาร 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้เฒ่า โดยผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดของกลุ่มผู้รับสาร ดังนี้

กลุ่มคนรุ่นใหม่ คือ บุคคลที่เปิดรับข่าวสารจากพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือระดับอุดมศึกษาหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

กลุ่มวัยทำงาน คือ บุคคลที่เปิดรับข่าวสารจากพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี ที่มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป และประกอบอาชีพ

กลุ่มผู้เฒ่า คือ บุคคลที่เปิดรับข่าวสารจากพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และเคยฝึกปฏิบัติธรรมะกับพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยสร้างคำถามแบบมีโครงสร้าง (Constructed questionnaire) เพื่อวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาวิฑูชัย วชิรเมธี โดยใช้แนวคิดความสามารถทางการสื่อสารจากแบบจำลองความสามารถทางการสื่อสารของ Trenholm&Jensen มาเป็นกรอบแนวคิดในการตั้งคำถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

ประเด็นความสามารถในการตีความ ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร
- การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารส่งผลต่อการเลือกเนื้อหาสารและนำเสนอเนื้อหาในคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร
- การกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารส่งผลต่อการกำหนดช่องสารหรือไม่ อย่างไร
- สถานการณ์ปัจจุบันส่งผลต่อการเลือกเนื้อหาสารและนำเสนอเนื้อหาสารในคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร
- วันสำคัญส่งผลต่อการเลือกเนื้อหาสารและนำเสนอเนื้อหาสารของคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด
- ท่านดำเนินงานด้านการเผยแผ่ธรรมะอย่างไรบ้าง เพราะเหตุใด

ประเด็นความสามารถในการนำเสนอตัวตน ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านนำเสนอหลักธรรมต่างจากแนวปฏิบัติเดิมของพระสงฆ์ในอดีตเพราะเหตุใด
- ท่านมีความอึดแน่นในรายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพราะเหตุใด

ประเด็นความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารในคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร
- ท่านกำหนดวิธีการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พุทธศาสนาเชิงรุกของคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร
- ท่านเลือกคอลลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพื่อการเผยแผ่ธรรมะ เพราะเหตุใด

ประเด็นความสามารถทางสาร ประกอบด้วคำถาม ดังนี้

- ท่านใช้ภาษาร่างกายประกอบการพูดในรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธีหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ท่านแต่งกายในรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี อย่างไร เพราะเหตุใด
- ท่านใช้น้ำเสียงในรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี อย่างไร เพราะเหตุใด
- ท่านยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพราะเหตุใด
- ท่านกำหนดคำนิยามศัพท์ในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพราะเหตุใด
- ท่านใช้น้ำเสียงในรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี อย่างไร เพราะเหตุใด
- ท่านกำหนดเนื้อหาสารให้มีความสอดคล้องกับผู้อ่านคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่ อย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับผู้รับสาร

ผู้วิจัยสร้างคำถามแบบมีโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติของผู้รับสาร โดยใช้ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารและแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร SMCR ของเดวิท เค เบอร์โล มาเป็นกรอบแนวคิดในการตั้งคำถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

รายละเอียดผู้รับสาร ประกอบด้วคำถาม ดังนี้

- ชื่อ-สกุล/เพศ/อายุ/อาชีพ
- ท่านเปิดรับสื่อธรรมะคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี หรือไม่

การเปิดรับข่าวสาร ประกอบด้วคำถาม ดังนี้

- ท่านเปิดรับสื่อธรรมะคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพราะเหตุใด

ทัศนคติต่อผู้ส่งสารด้านความสามารถในการตีความ ประกอบด้วคำถาม ดังนี้

- เนื้อหาสารในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ท่านต้องการทราบหรือไม่ อย่างไร

- คอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี มีความสอดคล้องกับการเปิดรับข่าวสารของท่านหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการนำเสนอสถานการณ์ปัจจุบันในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี

ทัศนคติต่อผู้ส่งสารด้านความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นต่อการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี อย่างไร
- ท่านมีความคิดเห็นต่อการช่วยเหลือสาธารณสงเคราะห์ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี อย่างไร

ทัศนคติต่อผู้ส่งสารด้านความสามารถในการนำเสนอตัวตน ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความขี้มัวผ่านรายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี ของพระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี

ทัศนคติต่อผู้ส่งสารด้านความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- เนื้อหาสารในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี มีเหตุผลหรือไม่ อย่างไร

- เนื้อหาสารในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี มีความร่วมสมัย หรือไม่ อย่างไร

- เนื้อหาสารในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี มีความเข้าใจง่ายหรือไม่ เพราะเหตุใด

- ท่านนำหลักธรรมะที่นำเสนอในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตหรือไม่ อย่างไร

ทัศนคติต่อผู้ส่งสารด้านความสามารถทางสาร ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

- ท่านจดจำเนื้อหาสารที่พระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี นำเสนอในคอลัมน์ Answer Keys/รายการคัมภรณประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

- พระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี มีความสามารถด้านการพูดหรือไม่ อย่างไร

ทัศนคติต่อเนื้อหาสารของผู้ส่งสาร

- ท่านเชื่อถือเนื้อหาที่พระมหาจุฬิชาญ วชิรเมธี นำเสนอหรือไม่ เพราะเหตุใด

3. แบบวิเคราะห์คำตอบ

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์คำตอบจากคอดัมน์ Answer Keys และรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี เพื่อศึกษา 1.) หลักธรรมะ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี กับหลักธรรมะในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์, 2553) 2.) ความสามารถทางวิจนะภาษา เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการเขียนของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี โดยมีประเด็นที่พิจารณา ดังนี้ คอดัมน์ Answer Keys พิจารณาจาก ชื่อเรื่อง ความนำ เนื้อเรื่อง และความสรุป ส่วนรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี พิจารณาจาก ความนำ เนื้อเรื่อง และความสรุป 3.) ความสามารถทางวิจนะภาษา เป็นการวิเคราะห์วิจนะภาษาที่ปรากฏในรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ การเคลื่อนไหวของมือ การแต่งกาย และน้ำเสียง และ 4.) ความสามารถทางความสัมพันธ์ เป็นการวิเคราะห์การออกแบบสารคอดัมน์ Answer Keys และรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี โดยพิจารณาว่าพระมหาภูติชัย วชิรเมธี มีการสร้างสารที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้รับสารในช่วงเวลานั้นๆ อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยพิจารณาจากความสามารถในการตีความ ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ความสามารถในการนำเสนอตัวตน ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และความสามารถทางสาร

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์หลักธรรมะที่นำเสนอผ่านคอดัมน์ Answer Keys และรายการคณธรรมประจำวันกับท่าน ว.วชิรเมธี จากการวิเคราะห์คำตอบ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์คุณลักษณะข้อสารของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี โดยวิเคราะห์คำตอบพร้อมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ผู้รับสารถึงการเปิดรับข่าวสาร ทศนคติต่อพระมหาภูติชัย วชิรเมธี และทศนคติต่อเนื้อหาสาระของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้จะนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนา โดยส่วนแรกเป็นการนำเสนอความสามารถทางการสื่อสารของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถในการตีความ ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคม ความสามารถในการนำเสนอตัวตน ความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย และความสามารถทางสาร ส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์ตัวบทเพื่อนำเสนอหลักธรรมะที่พระมหาอุทิศ วชิรเมธี ถ่ายทอดสู่ผู้รับสาร ส่วนที่สาม นำเสนอคุณลักษณะของสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะ และส่วนสุดท้ายเป็นการนำเสนอการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสาร ทำหน้าที่ของผู้รับสารต่อพระมหาอุทิศ วชิรเมธี และทำหน้าที่ของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารของพระมหาอุทิศ วชิรเมธี

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไร่เชิญตะวัน และมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

1 พฤษภาคม 2554 ถึงวันที่ 30 พฤษภาคม 2555